

LUNDS UNIVERSITET

Den svenska paradoxen: lika delar humanitär
hjälte som osolidarisk krigsfrämjare?

En fallstudie om Sveriges utrikespolitiska roller relaterat till
bistånd och vapenexport under åren 2015-2023

Abstract

This thesis investigates Sweden's foreign policy roles concerning aid and weapon exports from 2015 to 2023, using Yemen as a central example to illustrate a Swedish paradox. Despite significant Swedish weapon sales to conflict-afflicted nations, Sweden maintains substantial aid contributions to these same countries. Employing a scientific methodology, this study conducts a case study utilizing qualitative content analysis of Swedish foreign declarations from 2015 to 2023, supplemented by quantitative analysis of arms exports and aid data. Role theory serves as the analytical framework, delineating three distinct roles: solidary standard entrepreneur, liberal advocate, and defender of national interests. The findings indicate a decrease in Swedish aid coupled with an increase in the export of Swedish weapons. Additionally, the foreign policy declarations have prominently shifted towards national interests, aligning more closely with the role of defender of national interests. This shift engenders role conflict, as Sweden navigates between its established international reputation as a humanitarian leader and its growing emphasis on national interests, influenced in part by emerging security threats. Consequently, this tension risks tarnishing Sweden's humanitarian image, potentially transforming it from a humanitarian hero to a perceived promotor of conflict.

Nyckelord: Rollteori, bistånd, vapenexport, utrikespolitik, säkerhetspolitik, biståndspolitik, handelspolitik, Jemen, fallstudie, kvalitativ innehållsanalys, mixed methods, beteendemönster, utrikespolitiska roller

Antal ord: 9986

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
2	Tidigare forskning.....	3
2.1	Svensk utrikes- och säkerhetspolitik	3
2.1.1	Svenskt bistånd då och nu	3
2.1.2	Militära allianser	5
2.1.3	Internationellt inflytande	5
2.1.4	Vapenexportens legitimering då och nu.....	6
3	Teori.....	8
3.1	Rollteori.....	8
3.1.1	Rollkonflikter och dess hantering	9
4	Fallet Jemen	12
5	Metod och material	14
5.1	Forskningsdesign.....	14
5.2	Fallstudie	15
5.3	Mixed methods.....	15
5.4	Avgränsningar	16
5.5	Operationalisering	17
5.5.1	Solidarisk normentreprenör.....	17
5.5.2	Liberal förespråkare	17
5.5.3	Försvare av nationella intressen	18
5.6	Analytiskt ramverk.....	19
5.7	Material	20

6	Analys	21
6.1	Redogörelse av det svenska biståndets fördelning 2015-2023.....	21
6.2	Sammanställning av den svenska vapenexporten mellan 2015-2023	23
6.3	Solidarisk normentreprenör.....	27
6.4	Liberal förespråkare	29
6.5	Försvare av nationella intressen	31
7	Resultat	35
7.1	Rollernas samverkan	35
7.2	Rollkonflikter	39
8	Diskussion och slutsats	43
9	Referenser	46
10	Bilagor	55

1 Inledning

Den svenska utrikespolitiken har historiskt grundats på principer om solidaritet, vilket har resulterat i en generös biståndspolitik fokuserad på fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter, feminism och utveckling (Bergman Rosamond, 2015: 465-467). Samtidigt har Sverige använt kritik och medling som verktyg i internationella relationer (Bjereld, 2022: 40). Däremot har omfattande vapenexport varit en central del av den svenska neutralitetspolitiken, motiverad av tanken att detta skulle främja opartiskhet. Detta paradoxala förhållande blir särskilt intressant då Sverige har sålt krigsmateriel till länder och regioner drabbade av väpnade konflikter. Handel med krigsmateriel involverar politik och skapar relationer, vilket ger upphov till ett ifrågasättande av Sveriges påstådda neutralitet. Trots detta ger vapenexporten Sverige en viss grad av utrikespolitisk handlingsfrihet och inflytande (Åkerström, 2023: 27). Paradoxalt utnyttjar Sverige, Sverige-bilden som humanitär hjälte och moralisk supermakt för att nå internationellt inflytande och förtroende. Det innebär en svensk prioritering av universella värden globalt för att bibehålla Sverige-bilden.

Den kontradiktoriska situationen där Sverige både har agerat som en humanitär hjälte genom att tillhandahålla bistånd till länder i nöd samtidigt som man har sålt krigsmateriel till samma länder, ger upphov till ett betydande etiskt och politiskt dilemma. Denna dualitet innebär att medan Sverige strävar efter att främja utveckling och lindra mänskligt lidande genom sitt bistånd, har man även bidragit till destabilisering och eskalering av väpnade konflikter genom sin vapenexport till diktaturer och krisdrabbade områden. Denna paradox utgör en nollsummesituation där det humanitära biståndet kompenseras av de skadliga effekterna av vapenexporten, vilket i slutändan resulterar i civilt lidande (Åkerström, 2023: 109).

Samtidigt som den svenska vapenexporten expanderar, minskar biståndet och enprocentmålet avskaffades 2022. Dessutom integrerades handels- och biståndspolitikerna till ett sammanhållet utrikespolitiskt område. Sannolikt integreras vapenexport och bistånd under samma område. En rimlig frågeställning som uppkommer är hur denna paradox harmonierar med Sveriges självbild och roll som solidarisk hjälte. Dessa utrikespolitiska roller utgör undersökningens grund.

1.1 Syfte och frågeställning

Bakgrunden till denna studie är att Sverige utåt sett praktiserar olika utrikespolitiska roller avseende utrikes- och säkerhetspolitiken. Genom att undersöka Sveriges bistånd och vapenexports förändring, utifrån Jemen som ett belysande exempel, avser jag att granska Sveriges utrikespolitiska roller och beteendemönster. Syftet med uppsatsen är således att undersöka hur Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik har utvecklats samt hur landets utrikespolitiska roller och rolluppfattningar eventuellt förändrats, eller befinner sig i rollkonflikt. En hypotes är att Sverige har intagit en ny utrikes- och säkerhetspolitisk roll, alternativt att Sveriges roller befinner sig i en rollkonflikt.

Uppsatsens frågeställning lyder:

“Har Sveriges utrikespolitiska roll och beteendemönster förändrats det senaste årtiondet relaterat till svensk vapenexport och svenskt bistånd? Förutsatt att en förändring har skett, på vilket sätt?”

2 Tidigare forskning

Avsnittet redogör för svenska utrikes- och säkerhetspolitiska fenomen och utveckling relaterat till undersökningens syfte. Avsnittets delar utgår från bistånd, militära allianser, internationell samverkan och inflytande samt vapenexport, vilka anses som viktiga komponenter för att besvara undersökningens syfte och utgör grunden för undersökningens operationaliserade roller.

2.1 Svensk utrikes- och säkerhetspolitik

2.1.1 Svenskt bistånd då och nu

Sverige har en lång historia av internationellt utvecklingsbistånd, med en intensifiering av bistånds- och utvecklingsarbetet under 1960- och 1970-talen (Krause, 2007: 13; Odén, 2007: 57).

Under 1960-talet beslutade den svenska regeringen två propositioner som fastställde mål och riktlinjer för Sveriges utvecklingssamarbete (Odén, 2007: 65, 57). Propositionen 1962:100 var särskilt betydelsefull och betonade att bistånd utgjorde en form av internationell solidaritet och moralisk plikt, vilket innebar ömsesidigt samarbete snarare än enkel hjälp (Berg, Lundberg & Tydén, 2021: 112, 114). Dessutom infördes enprocentmålet och bistånd som en del av svensk politik (Anell, 2017: 20).

Detta överensstämmer med Sveriges självbild som internationell humanitär aktör sedan folkhemseran. Under den socialdemokratiskt präglade perioden uppkom tankar om att nationen hade lyckats väl och kunde skydda sina medborgare genom solidaritet. Denna solidaritet grundades inte på egenintresse utan snarare på en altruistisk medkänsla för de som levde i fattigdom (Bergman Rosamond, 2015:

465-467). Bjereld lyfter uttrycket ”folkhemmet goes international” för att beskriva hur socialdemokratin kunde applicera idéer om jämlikhet på den internationella arenan (2022: 47). Ingebritsen argumenterar utifrån en svensk rolluppfattning som ”normentreprenör”, där det höga biståndet till fattiga länder motiverades av ideologiska snarare än strategiska syften (2002: 18-19).

Sedan 1975 har enprocentmålet i stort sett alltid uppnåtts, med undantag för perioden 1993-2005 under det socialdemokratiska styret på grund av ekonomisk kris. Även under denna tid sjönk biståndet aldrig under 0,7 procent av BNI. Eftersom mål och volymer inte har förändrats över tid, inte heller vid regeringsskiften, menar Pettersson att svensk biståndspolitik har utformats enligt konsensus (Pettersson, 2022: 399). Från 2006 har biståndet genomgått förändringar (Wohlgemuth, 2009: 7). En viktig händelse var regeringspropositionen Politik för global utveckling (PGU) som godkändes av riksdagen 2003. Enligt moderaten Christian Holm ledde PGU till landfokusering där antalet samarbetsländer minskats och politiken präglats av tematiska prioriteringar och ökat resultatfokus (Holm, 2011: 61). Insyn har betonats för att uppnå effektiviseringen, och enligt PGU ska regeringen årligen rapportera till riksdagen om biståndspolitikens genomförande (Odén, 2007: 134-135).

Under år 2022 genomgick svensk biståndspolitik den största förändringen och reformeringen hittills. I oktober 2022 presenterade den nya regeringen, bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och samarbetspartiet Sverigedemokraterna, ett program där Ulf Kristersson tillkännagav avskaffandet av det svenska enprocentmålet. Istället fastställs biståndsramen för tre år och kopplas loss från BNI. Biståndspolitikerna får en ny inriktning för att motverka irreguljär migration, öka återvändandet och främja frivillig återvandring samt adressera grundorsakerna till migration. Dessutom framhålls handel och ekonomisk utveckling som vägen från fattigdom till välstånd på lång sikt, vilket leder till att ansvaret för utvecklingsbistånd och utrikeshandel sammanförs under ett statsråd. Den nya biståndsministern blir också bistånds- och utrikeshandelsminister (Regeringsförklaringen 2022). Johan Forsell, den nya ministern, betonar i en intervju vikten av att kombinera bistånd med handelspolitik för att hjälpa länder att skapa sitt eget välstånd. Detta då han

konstaterar att många länder som mottagit stora summor bistånd fortfarande är i behov av det (Nilsson, 2022).

2.1.2 Militära allianser

Under första världskriget förklarade sig Sverige neutralt, vilket senare utvecklades till en neutralitetspolitik som tillät Sverige att förbli neutralt i händelse av krig. Politiken omvandlades i fredstid till alliansfrihet, vilket innebar att Sverige strävade efter att vara fritt från militära allianser med syftet att upprätthålla neutralitet vid krig (Bjereld, 2022: 36-39). Denna politik byggde på principen ”alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig” (Bjereld, Möller, 2015: 436-437). Övergången från neutralitetspolitik till militär alliansfrihet gav Sverige möjlighet att föra en aktiv utrikespolitik baserad på moralisk solidaritet. Medlemskap i organisationer som Nato skulle begränsa denna handlingsfrihet genom att försvåra kritik mot andra stater (Bjereld, 2022: 47).

Sveriges alliansfrihet har länge varit en central del av landets utrikes- och säkerhetspolitik. Detta ifrågasattes dock när Sverige gick med i EU, vilket innebar en förändring från strikt alliansfrihet till att vara en del av en västlig allians. EU:s solidaritetsklausul om stöd i kris- och krigssituationer har blivit central i den svenska säkerhetspolitiken. För att bevara handlingsfriheten valde Sverige att behålla den militära alliansfriheten och anslöt sig till Partnerskap för fred 1994, vilket möjliggjorde samarbete med Nato och andra länder (Brommesson, 2022: 135). Trots att Sverige formellt var militärt alliansfritt fram till Natomedlemskapet, engagerade sig landet ändå i militär aktivism. Detta legitimerades genom en utrikespolitisk roll som präglades av internationalism och solidaritet för att rättfärdiga Sveriges militära insatser (Aggestam & Hyde-Price, 2015: 481).

2.1.3 Internationellt inflytande

Sveriges utrikespolitik präglas av solidaritet och en roll som internationell kritiker, vilket har sina rötter i den så kallade Palmelinjen, eller den aktiva

utrikespolitiken från början av 1960-talet. Förhållningssättet är fortsatt relevant. Under 1960-talet började Sverige skilja sig från andra västländer genom att öppet kritisera både öst- och västländer samt genom att ägna större uppmärksamhet åt den tredje världen i utrikespolitiken. Sverige profilerade sig som medlare och brobyggare i internationella förhandlingar och konflikter (Bjereld, 2022: 40-41). Den aktiva utrikespolitiken påvisar att neutralitet inte innebär likgiltighet, utan möjliggör för Sverige att visa solidaritet med de mest utsatta i fattiga länder och regioner samt att öppet kritisera kränkningar av mänskliga rättigheter, oavsett vilket land som begår dem. Denna inställning visar i sin tur att Sveriges utrikespolitik fortsättningsvis grundas på moraliska principer (Bjereld, 2022: 47).

Sveriges inträde i EU har format en roll präglad av samarbete och gemenskap. Frihandel har blivit en prioritering, men framförallt har Sverige fått möjlighet att påverka andra EU-medlemmar att stödja dess ståndpunkter. Det innebär emellertid att Sverige även måste kompromissa och anpassa sig till majoritetsbeslut (Brommesson, 2022: 143). Trots detta kan Sverige fortsätta att agera som en förespråkare av liberala värden och driva viktiga frågor. Landet trycker på för ökat ansvarstagande inom Europa och betonar den europeiska identiteten i sin utrikespolitik (Brommesson, 2022: 148).

2.1.4 Vapenexportens legitimering då och nu

Sveriges långa historia av vapentillverkning sträcker sig tillbaka till 1935 (Davis, 2002: 185), men grundstenarna för den svenska vapenindustrin lades under kalla kriget, på grund av landets neutralitetspolitik och strategiska beslut efter andra världskriget. En omfattande och avancerad vapenindustri ansågs nödvändig för att undvika beroende av andra stater och skydda Sveriges neutralitet under kriser. Sverige införde en policy under denna tid som innebar att man nästan endast köpte vapen från svenska leverantörer för att stödja svenska vapenföretag. Under 1960-talet var 90 procent av all militär utrustning utvecklad och producerad i Sverige.

Eftersom hotet om krig minskade och militärbudgeten därtill, blev vapenexporten viktig för att finansiera vapenindustrin. Regeringen underlättade därför

vapenexporten av säkerhetspolitiska skäl (Gerome, 2016: 4, Regeringens Skrivelse, 2014: 8). Från och med kalla kriget och fram till idag har Sverige varit en stor exportör av vapen (Davis, 2002: 186). Men den nuvarande vapenexporten tycks ha ökat de senaste åren och idag exporteras fortfarande majoriteten av alla vapen som tillverkas i Sverige och utgör cirka en procent av all svensk export (Gerome, 2016: 4).

I Regeringens Skrivelse från 2014 betonas Sveriges långvariga och ömsesidiga samarbete med traditionella partners, både inom export och import av vapen, som nu anses vara av strategisk betydelse för landets säkerhetspolitiska intressen. Genom deltagande i internationella fredsfrämjande insatser strävar Sverige efter att bidra till global fred och säkerhet (Regeringens skrivelse, 2014: 9). Efter kalla krigets slut har behovet av att vara självständig i tillgången till försvarsmateriel gradvis ersatts av en ökad efterfrågan på samarbete med andra länder med liknande intressen (Ibid: 10). Enligt regeringen möjliggör en vapenteknologiskt konkurrenskraftig nivå för Sverige att påverka internationella exportkontroller, särskilt inom EU och på global nivå (Ibid: 9). På detta sätt legitimeras den nuvarande vapenexporten genom samarbete och strävan efter internationell fred och säkerhet.

Svensk vapenexport får en betydande roll i ljuset av säkerhetspolitiska hot. På samma sätt som svensk vapentillverkning motiverades av behovet av en oberoende och avancerad vapenindustri för att säkra Sveriges neutralitet under kriser, är exporten av vapen av stor vikt idag (Gerome, 2016: 4). Nu handlar det främst om att etablera internationella handelspartners, vilket kan anses strategiskt vid eventuella konflikter.

3 Teori

3.1 Rollteori

Rollteori användes tidigare inom sociologi, socialpsykologi och antropologi. Holsti introducerade rollteorin inom utrikespolitisk forskning på 1970-talet, som senare integrerades i studier om internationella relationer (Harnisch, 2011: 7). Denna studie antar detta teoretiska ramverk för att undersöka staters roller i utrikespolitiken. Rollteorin förklarar hur staters antaganden och identifikation med olika roller påverkar deras möjligheter att påverka det internationella systemet (Holsti, 1970: 234).

Begreppet ”roller” syftar till att beskriva individers förväntade beteenden och värden i interaktion med andra (Harnisch, Frank, Maull, 2011: 1). En roll är en normativt definierad uppsättning förväntade beteenden i en given situation; en *rollprestation*. Rollteori urskiljer normer som ett direktiv för en handling, medan en roll är en uppsättning av normer. Rollen är därav uppbyggd av alla de normer som anses tillämpliga på en aktör som befinner sig i en given position (Holsti, 1970: 238).

Rollteorin definierar termen roll som beteenden i form av beslut och handlingar, vilket innefattar både *rollföreskrifter* och *rollprestation* (Holsti, 1970: 239). Rollprestationen omfattar såväl attityder som handlingar och används för att skapa en förståelse för den nationella rollen, som formas av både interna och externa faktorer (Ibid: 240). Handlingarna utförs inom ramen för en viss position eller ett system av förväntningar på rollbeteende (Ibid). Rollprestationer definierar det övergripande utrikespolitiska beteendet hos en regering, inklusive attityder, beslut, funktioner och åtaganden gentemot andra stater. Det uppfattas av betraktare som den nationella rollen, vilken också inkluderar regeringens egna

definitioner av lämpliga handlingar och beslut för den roll som staten förväntas spela i det internationella systemet (Ibid: 245–246).

En nationell roll definieras av delade förväntningar på hur en stat bör agera på den internationella scenen (Morin & Paquin, 2011: 271-274). Enligt rollteorin kan en roll påverkas av en publik om den vädjar till specifika preferenser och agerar på ett sätt som definierar rollen. Det innebär att för att förändra sin roll kan en aktör behöva ändra hela scenarier och därmed även andra aktörers roller. Ett sätt att åstadkomma detta är genom interaktion med andra aktörer som om man redan antagit en ny roll (Ibid).

Rollföreskrifter innefattar de normer och förväntningar som associeras med specifika positioner (Holsti, 1970: 230-240). Dessa föreskrifter kan förstås som riktlinjer när individens egna uppfattningar om deras roll och funktioner, samt det ansedda lämpliga beteendet, definieras som *rolluppfattning*. Den aktörs uppfattningar, värderingar och attityder som intar en position är således de avgörande variablerna för att förklara rollprestationer (Ibid: 239).

Enligt rollteorin kan stater ha flera roller samtidigt och dessa roller kan kontradikteras. Om en stat använder rollerna på flera olika nivåer kan de samexistera utan att beblanda sig med de andra. Men om olika händelser på olika nivåer däremot överlappar får staten svårt att kompromissa mellan de olika rollerna eller försöka föra samman rollerna och skapa en ny roll mer passande för den rådande situationen. Problematiken kan exempelvis utgå från att en stat upplever militära eller ekonomiska hot i sin närhet och därav måste anpassa och omstrukturera sin roll för att passa in i en ny kontext. När olika roller står emot varandra kan faktorer såsom historisk kontext, signaler från andra aktörer och krav från en publik påverka vilken roll som prioriteras (Morin & Paquin, 2018: 274-275).

3.1.1 Rollkonflikter och dess hantering

Rollkonflikter uppstår när en aktör känner sig pressad att balansera befintliga roller och möta de påtryckningar som detta medför, vilket kan leda till antingen stabilitet eller förändring av en eller flera roller (Nilsson, 2015: 51). Risken för rollkonflikter ökar när de förhållanden och kontexter där en roll har uppstått förändras, till exempel genom strukturella förändringar eller oväntat beteende från andra aktörer. Dessa förändringar kan skapa rollkonflikter som tvingar beslutsfattare att anpassa befintliga roller till nya omständigheter eller införa nya roller. Kriser kan därmed leda till situationer där beslutsfattare måste agera på sätt som strider mot befintliga förväntningar kring en roll eller prioritera en roll över en annan (Ibid: 48-49).

Tre huvudtyper av konflikter kan identifieras, en av dem är intra-rollkonflikter. De uppstår inom en roll och kan exempelvis genereras av flera medlemskap i olika internationella organisationer, där olika skyldigheter kan leda till sammanstötningar. Intra-rollkonflikter kan också uppstå internt genom inkonsekventa normer och mål, vilket är särskilt utmanande att hantera och kan resultera i att rollens pålitlighet ifrågasätts. För att stabilisera rollen finns alternativ som att förneka dess inkonsekvenser eller att genomföra reformer för att anpassa rollen till nya omständigheter (Nilsson, 2015: 48-49; 54-54).

Inter-rollkonflikter uppstår i det sociala samspelet mellan aktörer och den bredare publiken, och relaterar till skillnader i uppfattningen om en aktörs lämpliga roll och hur rollen bör definieras. Lösningar på dessa konflikter kan inkludera aktörens försvar av sin egen tolkning av rollen för att bibehålla dess ursprungliga definition (Nilsson, 2015: 49; 53).

Förväntnings-rollkonflikter uppstår när det finns en diskrepans mellan förväntningarna på en roll och dess faktiska utförande. Det kan ske när en roll inte lever upp till åskådarnas förväntningar, utförs ineffektivt eller inte når upp till relaterade mål och standarder. Kompensation och rationalisering används ofta för att mildra sådana konflikter genom att antingen kompensera bristerna genom andra åtgärder, eller modifiera förväntningarna för att minska gapet mellan förväntningar och utförande (Nilsson, 2015: 50; 52).

De olika rollerna är flexibla och kan samexistera, vilket innebär att en konflikt kan leda till en annan (Nilsson, 2015: 50; 55).

4 Fallet Jemen

Jemen utgör ett belysande exempel för att påvisa problematiken avseende Sveriges vapenexport respektive bistånd utifrån utrikespolitiska roller. Den svenska paradoxen anses särskilt framträdande i Jemen, där Sverige har sålt betydande mängder krigsmateriel till den saudiledda koalitionen som är inblandad i den pågående väpnade konflikten i Jemen. Samtidigt har Sverige försett Jemen med humanitärt bistånd i syfte att mildra lidandet i den pågående krisen. Fredsmättningsprojektet Global Peace Index (GPI) visade 2022 att Jemen var ett av de minst fredliga länderna. I samma mätning hamnade Sverige på plats 26 där vapenexporten stack ut som en aspekt som drog ned Sveriges position i rankningen (Åkerström, 2023: 111).

Jemen har en lång historia av instabilitet på grund av svaga institutioner, geografiska utmaningar och en bräcklig nationell identitet, vilket har fördjupat lokala konflikter och orsakat lidande för civilbefolkningen (Byman, 2018: 142). Konflikten över den styrande makten i Jemen startade 2009 med uppkomsten av al-Qaida i Arabiska halvön (AQAP) och förvärrades under den arabiska våren 2011 när den dåvarande presidenten Ali Abdullah Saleh störtades efter massprotester. Efter Salehs avgång tog en ny regering över under fortsatt instabilitet och protester.

Striderna eskalerade i september 2014 när Huthirebellerna tog upp vapen mot regeringens styrkor och tog kontroll över huvudstaden Sanaa, vilket resulterade i president Hadis avsättning 2015. För att stödja Hadis regering bildades en saudiledd koalition med flera länder, däribland Förenade Arabemiraten (FAE), medan Huthirebellerna fick stöd från Iran (UCDP, 2019; Byman, 2018: 141).

Religiösa tillhörigheter sägs påverka konflikten (Darwich, 2018: 125, 129, 131). Men det är även troligt att det internationella intresset i konflikten härstammar

från Irans respektive Saudiarabiens vilja om inflytande i mellanöstern och den muslimska regionen (Darwich, 2018: 216; Byman, 2018: 148-149).

Kriget i Jemen fortsätter och har orsakat stor påverkan på civilbefolkningen, inklusive en svältkatastrof som är en direkt följd av konflikten. Mellan 2015 och 2022 avled cirka 370 000 människor, där nästan 60% av dödsfallen var indirekt relaterade till brist på mat, vatten och sjukvård till följd av konflikten. Dödssiffrorna ökar fortfarande, och enligt UNDP:s uppskattningar kan 1,3 miljoner människor ha avlidit om konflikten fortsätter till år 2030 (UNDP, 2023). Den humanitära situationen förvärras av koalitionsstyrkornas blockader, vilket hindrar mat och andra nödvändigheter från att nå befolkningen. Enligt en rapport från UNOCHA från 2023 är 21,6 miljoner människor i behov av akut hjälp till följd av konflikten (2023: 11).

5 Metod och material

5.1 Forskningsdesign

Uppsatsen har en primärt beskrivande inriktning, vilket vanligtvis anses ha lägre status än att presentera förklaringar eller orsakssamband. Däremot utgör en noggrann beskrivning en nödvändig grund för att förstå och förklara fenomen. Att försumma den deskriptiva analysen kan leda till bristfälliga slutsatser, vilket underminerar kausala analyser av detta fall. Deskriptiva slutsatser är inte endast viktiga för att förklara orsakssamband, utan har också ett eget värde (Teorell & Svensson, 2007: 22-23). Därför kan en beskrivande fallstudie fungera som en viktig utgångspunkt för framtida mer omfattande studier och forskning.

En vanlig kritik mot beskrivande studier är att det empiriska materialet presenteras obearbetat. Därför förutsätts en systematik eller särskilt fokus för att ge ett värdigt svar på frågan vad det är ett fall av (Ibid: 24). Ingen beskrivning kan göra anspråk på att vara helt uttömmande och därför förutsätts en tolkning av fenomen som undersöks utifrån ett analyschema (Ibid). Med beskrivande studier räcker det inte att presentera ett intressant material, något intressant måste även göras med materialet. Beskrivande studier ger svar på frågor av typen var, när, hur, vem och vilka, som i sin tur kan besvaras genom analyschemat (Esaiasson et al., 2017: 37-38). Förevarande studies forskningsproblem är av typen *hur* eftersom syftet är att beskriva *hur* Sveriges utrikespolitiska roll och beteendemönster har förändrats utifrån svensk vapenexport och svenskt bistånd utifrån rollteorin.

Denna forskningsansats är deduktiv och teoritestande, vilket innebär att den utgår från en teoretisk modell för att testa specifika hypoteser och förstå den undersökta situationen eller processen på djupet (Ibid: 231; Bergström & Kohl 2018: 50). På

så sätt kan jag undersöka om teorins innebörd stämmer överens med empirin. Utrikespolitiska roller utgör både ett teoretiskt och metodologiskt ramverk i denna studie och hypotesen är alltså att Sveriges utrikespolitiska roller har förändrats under den undersökta perioden.

5.2 Fallstudie

Undersökningen baseras på en fallstudie med ett begränsat antal fall för att belysa Sveriges bistånd och vapenexport till Jemen för att identifiera ett mönster eller en utveckling av Sveriges förändrade utrikespolitiska roll (Bryman, 2018: 97). Fallet kan betraktas som ett *exemplifierande fall*, syftande till att fånga och beskriva de typiska omständigheterna och villkoren för en vanlig situation. Fallet med Sverige och Jemen representerar en bredare kategori och fungerar som en lämplig kontext för att besvara forskningsfrågor (Ibid: 99). Studien syftar till att granska Sveriges utrikespolitiska roller som helhet där Jemen utgör ett belysande exempel snarare än ett specifikt fall.

Vanliga invändningar mot fallstudier är att deras resultat inte är generaliserbara till andra grupper eller situationer på grund av deras fokus på specifika sammanhang och mindre urval (Esaiasson et al., 2017: 158-159). Resultaten från en fallstudie kan inte automatiskt tillämpas på en bredare population, men de kan ändå bidra till förståelsen inom ett specifikt område och förbättra teoribildningen (Yin, 2007:28). Det är viktigt att betona att resultaten inte är absoluta och bör valideras av andra forskningsstudier för att säkerställa deras tillförlitlighet. Eftersom undersökningen däremot även är kvantitativ och utgår från statistik, ökar generaliserbarheten, då siffror kan påvisa en annan trovärdighet än bara teorier.

5.3 Mixed methods

Fallstudien bygger på en kvalitativ innehållsanalys för att identifiera strategiska narrativ relaterade till olika utrikespolitiska roller (Bergström & Boréus, 2018:

24). Metoden lämpar sig för att analysera officiella policytexter och utrikesdeklarationer och riktar sig både mot texternas innebördsmässiga och interpersonella aspekter, vilket är avgörande för att förstå deras kontexter och betydelser (Ibid). Användningen av innehållsanalys är särskilt relevant när man vill undersöka förändringar över tiden, vilket är en del av studiens syfte (Ibid). Genom denna kvalitativa metod blir det möjligt att utforska texternas betydelser och kontexter djupare, snarare än att enbart mäta specifika företeelser (Bergström & Kohl, 2018: 50).

Metoden kompletteras med kvantitativa inslag i form av egen sammanställd statistik över svenskt bistånd och vapenexport mellan 2015-2023 på ett systematiskt sätt.¹ Två metoder kombineras alltså för att nå säkrare slutsatser och ge ett tydligare bidrag till forskningen.

5.4 Avgränsningar

Flera avgränsningar har gjorts i denna studie. En tidsavgränsning har satts från 2015 till 2023 med hänsyn till eskaleringen av konflikten i Jemen år 2015. Rapporter och statistik om Sveriges vapenexport och bistånd för 2024 har inte presenterats vid studiens start eftersom undersökningen genomförs under 2024. En annan avgränsning avser partipolitiken. Under perioden 2015-2023 har två regeringar haft makten i Sverige: Socialdemokraterna och Miljöpartiet från 2014 till 2019 och Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna från 2022, samt samarbetspartiet Sverigedemokraterna. Även om regeringsskiftet kan ha lett till vissa förändringar inom utrikespolitiken, är inte uppsatsens syfte att undersöka olika partipolitiska beteenden inom svensk utrikespolitik. Det finns en grundläggande konsensus över partigränserna inom svensk utrikespolitik, och eventuella dispyter tenderar att röra formfrågor snarare än substantiella politiska

---

¹ De relevanta och systematiskt valda värdena presenteras i avsnitten 6.1 *Redogörelse av det svenska biståndet 2015-2023*, respektive 6.2 *Sammanställning av den svenska vapenexporten mellan 2015-2023*.

skillnader (Bjereld, 2022: 67). Detta indikerar att regeringsskiftet inte nödvändigtvis påverkar studiens legitimitet i alltför stor utsträckning.

5.5 Operationalisering

Istället för de utrikespolitiska rollerna formulerade av Holsti under 1960- och 1970-talet² formuleras och operationaliseras tre egna roller med hänsyn till tidigare forskning om Sveriges utrikespolitik. Rollerna grundar sig på identifierade mönster från tidigare forskning om Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik, men tar även inspiration från Holstis roller. Rollerna utgör grunden för det analytiska ramverk som tillämpas i analysen.

5.5.1 Solidarisk normentreprenör

Rollen som solidarisk normentreprenör kan förklaras utifrån hur andra stater och Sverige själv generellt ser på Sverige. Sverige är känt som ett välfärdssamhälle med goda relationer till omvärlden och en stabil demokrati. Svenska värderingar betonar individuell frihet och sekularisering, vilket skapar bilden av Sverige som ett positivt land med internationellt inflytande. Det har ofta beskrivits som en ”internationell normentreprenör” eller ”moralisk supermakt” (Hedling, 2022: 81). Denna roll innebär att främja universella värden som mänskliga rättigheter, feminism, demokrati och solidaritet globalt. Sverige agerar som en kritiker, deltar i internationella forum som FN och fungerar som en förebild för liberala värderingar. Bistånd är en central del av denna roll, och en procentmålet prioriteras. Detta stämmer överens med Sveriges självbild som en humanitär hjälte som står upp för alla människor globalt genom solidaritet.

5.5.2 Liberal förespråkare

---

² Förtydligande: Holsti utformade rollteorin för utrikespolitik 1970 och använde Sverige som exempel, där han identifierade fyra utrikespolitiska roller: medlare, regional samarbetare, utvecklare och oberoende (Holsti, 1970: 282-284; 265-268).

Rollen som liberal förespråkare betonar internationellt och regionalt samarbete, särskilt inom bistånd, militärt samarbete och frihandel, ofta genom organisationer som FN. Detta samarbete grundas på ekonomiska och ideologiska band med västländer, vilket förklarar Sveriges solidaritet och utrikespolitik, särskilt inom EU och FN. Tanken är att samarbete ger säkerhet hemma och bidrar till medborgarnas skydd (Ekengren, 2022: 170). Frihandel ses som fördelaktigt för både Sverige och världen, och EU spelar en betydande roll i både inrikes- och utrikespolitiken, särskilt när det gäller handel.

Biståndet är fortsatt viktigt, även om det ses som sekundärt jämfört med frihandel och fredsoperationer. Sverige anses vara en pålitlig biståndsgivare till FN-organ (Ekengren, 2022: 170). Biståndet motiveras av tanken om ”gemensam säkerhet”, där internationell utveckling, nedrustning och fredsoperationer ses som övergripande skyldigheter som sträcker sig bortom nationella gränser. Det fokuserar på att skydda sårbara personer och följer Sveriges tradition av att stödja demokrati och mänskliga rättigheter i andra länder. Säkerhet och inblandning i militära operationer legitimeras på samma sätt genom idén att ”utveckling och säkerhet går hand i hand” (Aggestam & Hyde-Price, 2015: 4843; 486). På samma gång är Sveriges stöd till militärt fredsbevarande insatser som letts av Nato och EU, men även FN-operationer i enlighet med denna roll eftersom Sverige agerar som en kraft av det goda och räddar främlingar (Ibid: 481).

5.5.3 Försvarare av nationella intressen

Rollen som försvarare av nationella intressen kan sägas ta sin utgångspunkt i ett annorlunda tänk avseende säkerhet, relaterat till just nationella intressen. Allteftersom det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde försämras har även säkerhetspolitiska överväganden återuppstått, inte minst vad gäller det svenska försvarets roll och vad som gäller för Sveriges generella utrikespolitiska hållning (Ekengren, 2022: 170).

Den svenska utrikesdebatten kännetecknas ofta av tre huvudteman: *säkerhet*, *identitet* och *demokrati/mänskliga rättigheter*. Rollen som försvarare av nationella

intressen fokuserar främst på säkerhet och identitet, medan demokrati och mänskliga rättigheter underställs andra intressen (Bjereld, 2016: 445). Detta inkluderar en omställning från militär alliansfrihet och även Nato-medlemskap (Bjereld, 2022: 75). En sådan förändring anses markera slutet på Sveriges postneutrala utrikespolitik (Bjereld, 2016: 445).

Universella värden som demokrati och mänskliga rättigheter legitimeras i denna roll främst när det gynnar andra underliggande intressen. Även om rollen som försvarare av nationella intressen prioriterar handel, strävar den fortfarande efter att upprätthålla Sveriges goda rykte. Svensk export är viktig och en tydlig indikator för nationella intressen. Vapenindustrin blir enligt denna roll även en stolthet för svensk industri och modern teknik som i sig ger internationellt inflytande utifrån landets kompetens.

Biståndspolitiken innehar mindre fokus och utsätts för ökad kritik och krav på resultatstyrning, vilket leder till ökad rapportering och kontroll av biståndsresurserna (Odén, 2022: 174; 181). Enligt rollen bör bistånd öronmärkas för specifika ändamål och fokusera mer på ekonomisk tillväxt genom handel. Biståndet bör minskas och enprocentmålet avskaffas (Odén, 2022: 193-194).

5.6 Analytiskt ramverk

Undersökningen använder rollteorin som ett teoretiskt och metodologiskt verktyg. Metodologiskt är rollteorin grund för det analytiska ramverket används för att bearbeta och analysera material. Analysverktyget är inspirerat av rollteorin, och utgår från de tre operationaliserade rollerna ovan. Analysverktyget utgår från karaktärsdragen syfte, kännetecknen och legitimering. Kännetecknen beskriver det typiska utrikespolitiska handlandet enligt rollerna, medan legitimering avser hur Sverige, i enlighet med rollerna, rättfärdigar sitt agerande. Analysens schemat återfinns i bilagor under **Tabell 1.1**: Operationalisering av Sveriges rollidentiteter.

5.7 Material

Det empiriska materialet utgörs av litteratur på det statsvetenskapliga samt säkerhets- och utrikespolitiska området. För att analysera Sveriges utrikespolitiska roller granskas landets utrikesdeklarationer mellan 2015 och 2023. Utrikesdeklarationerna utgör en lämplig källa utifrån deras trovärdighet och tydliga sammanhang. Deklarationerna förmedlar utrikesministerns och regeringens budskap direkt, utan omformuleringar eller subjektiva tolkningar. Styrkan ligger i den konsistenta tidsramen och de presenteras regelbundet i riksdagen av utrikesministern för att beskriva det kommande årets utrikespolitik. Därmed möjliggör utrikesdeklarationerna en jämförande analys över tid. Som tidigare nämnts under avsnitt 5.5 *Avgränsningar* kan regeringsskiftet 2022 påverka formuleringar, uttryck, politik och fokusområden i Utrikesdeklarationerna och den faktiska utrikespolitiken.

Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll ligger till grund för statistiken över vapenexport, medan den statliga myndigheten Sida är källan för statistiken över bistånd. Dessa dokument av statliga myndigheter utgör primärmaterial och uppfyller kraven för källkritik, såsom oberoende, samtidighet och tendens (Esaiasson et al., 2017: 288).

6 Analys

Avsnittet presenterar analysen av svensk utrikespolitik baserad på utrikesdeklarationerna mellan 2015 och 2023, samt statistik för svensk vapenexport och bistånd. Först presenteras statistik för svenskt bistånd och svensk vapenexport, både övergripande och relaterat till konflikten i Jemen. Sedan analyseras utrikesdeklarationerna utifrån de tre rollerna.

6.1 Redogörelse av det svenska biståndets fördelning 2015-2023

Nedan sammanställs Sveriges bistånd mellan 2015 och 2023 i en tabell.³⁴

---

³ Sveriges totala Bruttonationalindex (BNI) per år, som är utgångspunkten för biståndets enprocentmål, utgörs av den första raden. Den andra raden avser värdet av Sveriges totala bistånd till samtliga länder per år. För att bedöma värdet av Sveriges bistånd i relation till BNI, representerar den tredje raden vilken andel av Sveriges BNI som utgörs av det totala värdet av det svenska biståndet.* Den fjärde och femte raden avser värdet av det svenska biståndet som gick till insatser i Jemen. Den femte raden avser summan av det svenska biståndet till Jemen som utgörs av humanitärt bistånd.

* Olika studier utgår från olika siffror och mått för att räkna ut biståndets andel av BNI och har därmed fått fram andra värden.

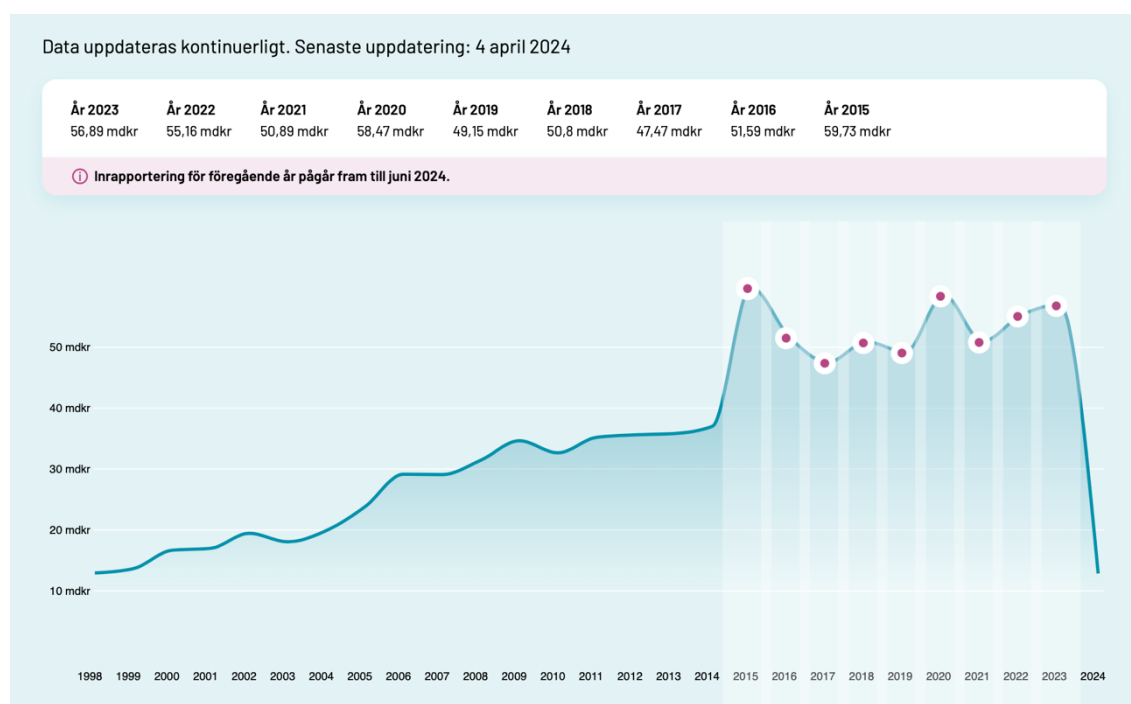
⁴ Humanitärt bistånd är det bistånd som syftar till att rädda liv, lindra nöd och återupprätta värdighet för individer drabbade av väpnade konflikter, naturkatastrofer och andra kriser. Det är avgörande både i långvariga och plötsliga nödsituationer samt i eskalerande kriser. Det omfattar akuta insatser såsom livsmedel, näringsstöd, boende och tillgång till vatten och sanitet samt stöd till grundläggande sjukvård och utbildning. Dessutom inkluderar det skyddsinsatser såsom evakuering från konflikthärddar, tillhandahållande av tillfälligt boende och möjliggörande av registrering för flyktingar (Sida, 2021).

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sveriges BNI (SEK)	4296 md.	4442 md.	4707 md.	4924 md.	5202 md.	5220 md.	5717 md.	62474 md.	6544 md.
Värdet av Sveriges bistånd (SEK)	59,7 md.	51,5 md.	47,4 md.	50 md.	49,1 md.	58 md.	50,8 md.	55 md.	56 md.
Andel av Sveriges BNI till bistånd (%)	1,39%	1,16%	1,01%	1,02%	0,94%	1,11%	0,88%	0,08%	0,86%
Andel till Jemen (SEK)	158,4 m.	227,8 m.	332,2 m.	392,1 m.	353,4 m.	466,3 m.	443,5 m.	436,2 m.	338,2 m.
Andel till Jemen (%)	0,27%	0,44%	0,70%	0,77%	0,72%	0,80%	0,80%	0,79%	0,59%
Andel till Jemen (humanitärt bistånd, SEK)	150,7 m.	220,3 m.	315,4 m.	364,1 m.	317,1 m.	416,8 m.	389,3 m.	285,4 m.	237,5 m.

Tabell 2.1: Egen sammanställd tabell över Sveriges bistånd 2015-2023

(Källa: Openaid.se; Öljemark, 2023)

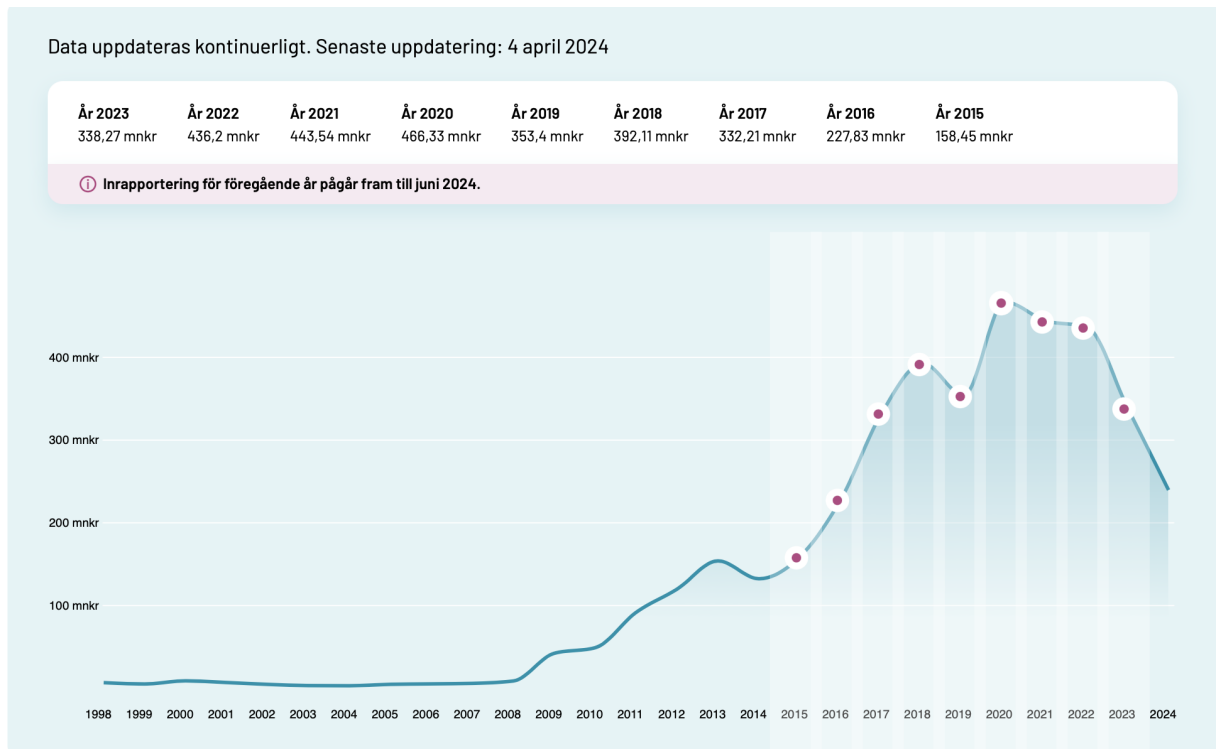
Det totala biståndet generellt minskar, däremot förekommer vissa ökning, exempelvis 2018, 2020, 2022 och 2023. Biståndet är däremot lägre 2023 än 2015. Biståndsandelen av BNI⁵ visar på en exponentiell minskning, vilket innebär att en lägre andel av Sveriges ekonomi går till bistånd. Förändringen tydliggörs även med diagrammen nedan.

Diagram 1.1: Diagram avseende värdet av Sveriges bistånd 2015-2023 för samtliga insatser.

⁵ BNI är ett inkomstbegrepp som påvisar ekonomisk aktivitet. Till skillnad från BNP, tar BNI även hänsyn till inkomster till och från utlandet (Öljemark, 2023).

(Källa: Openaid.se)

Diagram 1.2: Diagram avseende värdet av Sveriges bistånd till Jemen 2015-2023.

(Källa: Openaid.se)

Diagrammen visar en tydlig trend över den studerade tidsperioden: Sveriges totala bistånd minskar, medan biståndet till Jemen i huvudsak ökar, förutom under 2023 då det drastiskt minskar. År 2022 beslutades att enprocentmålet skulle avskaffas och att biståndet ska utgå från kronor. Att biståndet till Jemen ökar, talar för rollen som solidarisk normentreprenör som engagerar sig i humanitära kriser och fattigdomsbekämpning. Biståndets generella minskning stämmer däremot överens med rollen som försvarare av nationella intressen som förespråkar lägre bistånd och avskaffande av enprocentmålet.

6.2 Sammanställning av den svenska vapenexporten mellan 2015-2023

Nedan redovisas Sveriges vapenexport med avseende på intäkterna för den totala vapenexporten per år och den samlade vapenexporten till Saudiarabien och FAE.⁶

Tabellen nedan presenterar totalvärdet av Sveriges faktiska exportleveranser av krigsmateriel under tidsperioden.⁷

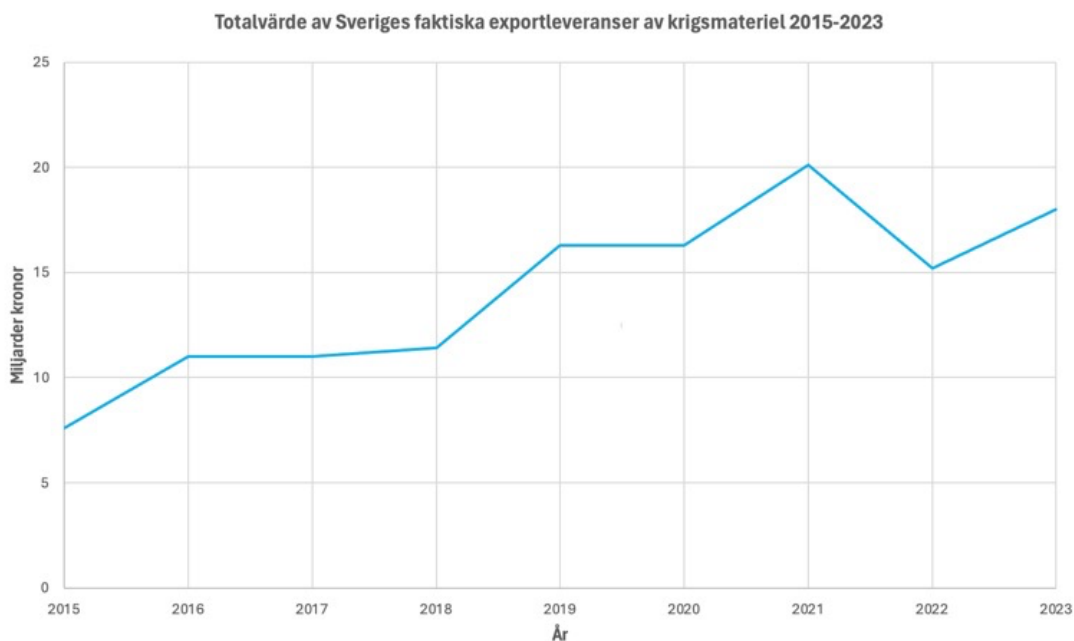
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt värde vapenexport (SEK)	7,6 md.	11 md.	11 md.	11,4 md.	16,3 md.	16,3 md.	20,1 md.	15,2 md.	18 md.
Förändring, jmf föregående år (%)	(-4)	(+45)	(+2)	(+1)	(+40)	(-)	(+23)	(-24)	(+18)
Förenade Arabemiraten	68 m.	108,1 m.	149 m.	82 m.	1,36 md.	3,26 md.	7,5 m.	711 m.	218 m.
Saudiarabien	14 m.	1,9 m.	6,5 m.	85 m.	128 m.	47 m.	1,1 m.	12 m.	94 m.

Tabell 2.1: Egen sammanställd tabell över Sveriges totala vapenexport 2015-2023 (Källa: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll, åren 2015-2023).

Enligt tabellen går det att tyda att värdet av Sveriges totala vapenexport ökar varje år förutom år 2022. Diagrammen nedan visar den exponentiella förändringen av totalvärdet av Sveriges faktiska exportleveranser av krigsmateriel under tidsperioden.

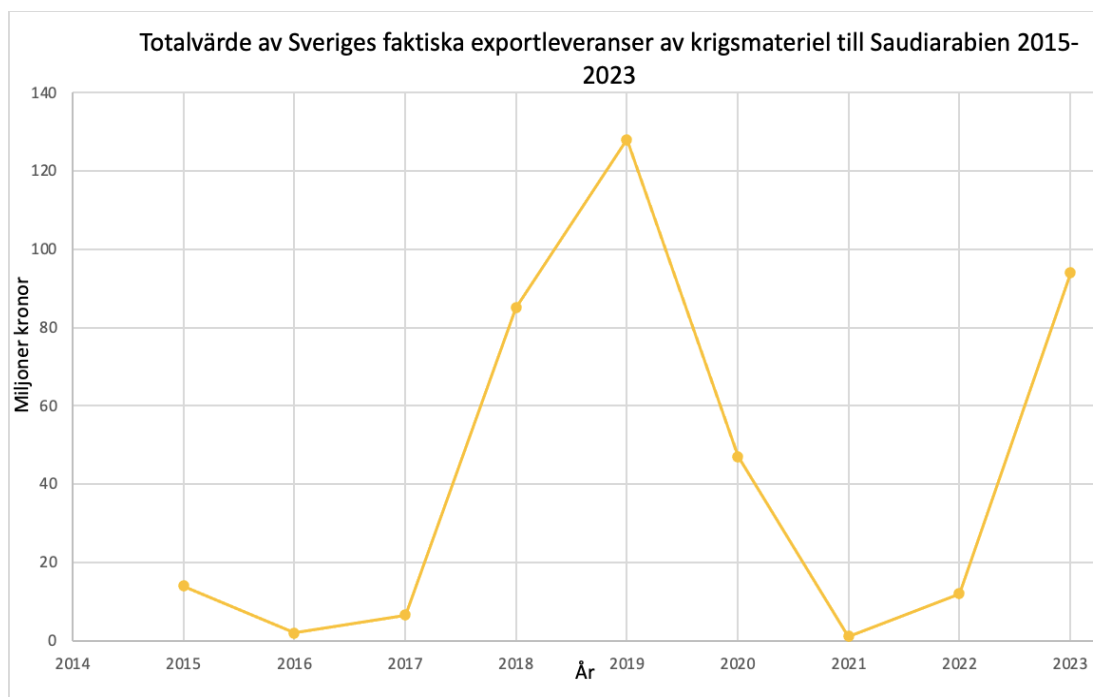
⁶ FAE och Saudiarabien anses som de mest centrala aktörer i den saudiledda koalitionen i Jemen. Det är svårt att fastställa vilka länder som ingår i koalitionen, vissa källor menar att den består av 6 länder, andra 8 eller 9 länder. Gemensamt är att FAE och Saudiarabien nämns som de mest framträdande medlemmarna i koalitionen.

⁷ Värdet av den totala vapenexporten till alla länder Sverige sålde vapen till per år avser den första raden. Den andra raden avser ökningen eller minskningen av det värdet jämfört med föregående år. De två nedersta raderna avser det totala värdet av sålda vapen till FAE respektive Saudiarabien.

Diagram 2.1: Egen graf över Sveriges totalvärde av faktiska exportleveranser av krigsmateriel 2015-2023. (Källa: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll, åren 2015-2023).

Diagrammet utgår från exportleveranser till samtliga länder och visar att vapenexporten generellt sett har ökat kraftigt sedan 2015, med undantag för 2022, vilket eventuellt kan förklaras av att Sverige istället för försäljning skänkte krigsmateriel till Ukraina.

Diagram 2.2: Egen graf över Sveriges totalvärde av faktiska exportleveranser av krigsmateriel till Saudiarabien 2015-2023.

(Källa: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll, åren 2015-2023).

Diagrammet visar på en stor ökning av vapenleveranser till Saudiarabien åren 2018, 2019 och 2023. Diagrammet visar en stor exponentiell ökning av sålda vapen till Saudiarabien.

Diagram 2.3: Egen graf över Sveriges totalvärde av faktiska exportleveranser av krigsmateriel till FAE 2015-2023. (Källa: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll, åren 2015-2023).

Diagrammet visar på en omfattande ökning av vapenexport till FAE 2018, 2019, 2020 och 2022. Vapenförsäljningen är däremot inte särskilt större 2023 än 2015 enligt diagrammet, men enligt tabellen är försäljningen betydligt större 2023 än 2015.

För att summera den data som presenterats i detta avsnitt är det tydligt att utvecklingen under tidsperioden totalt sett präglas av att mindre pengar avsätts för bistånd totalt sett. Andelen av BNI som utgörs av bistånd minskar exponentiellt. Däremot ökar andelen av biståndet som avsätts till insatserna i Jemen, vilket tyder

på ett ökat svenskt engagemang i konflikten i Jemen. Den totala utvecklingen för vapenexporten präglas av markanta ökningar, både totalt sett, men även avseende de två länderna som undersökts. Vapenexporten till samtliga mottagarländer ökar alla år förutom under tre år, och ett av de åren är exporten lika stor som föregående år. Vapenexporten till Saudiarabien och FAE ökar samtliga år förutom under tre år. Ökningen av vapenexporten talar tydligt för rollen som försvarare av nationella intressen som ser både stolthet med svensk vapenindustri- och teknologi, samt det internationella inflytandet det medför.

6.3 Solidarisk normentreprenör

I kommande delavsnitt analyseras utrikesdeklarationerna från 2015-2023 utifrån rollerna solidarisk normentreprenör; liberal förespråkare; och försvarare av nationella intressen.

Rollen som solidarisk normentreprenör återspeglas främst genom fokus på solidaritet, kritik, medling och brobyggande. År 2015 betonade regeringen i utrikesdeklarationen att:

Sverige ska vara en brobyggare och ha en stark röst i den internationella utvecklingspolitiken. Regeringen står fast vid att en procent av bruttonationalinkomsten ska gå till bistånd.

Uttalandet överensstämmer med såväl rollen som solidarisk normentreprenör som biståndstatistiken för 2015-2018, då en procentmålet uppnås. I deklarationen från 2016 betonades även att:

Sverige är en aktiv FN-medlem och en kritisk vän. Vårt engagemang gör skillnad och är efterfrågat. Sverige driver på för en starkare koppling mellan utveckling och fred, ett ökat fokus på förebyggande av konflikt och en stärkt roll för kvinnor i fredsprocesser. Regeringen satsar också på långsiktig medling.

Citaten indikerar fokus på bistånd för att uppnå utveckling och tron om en starkare koppling mellan utveckling och fred, med ökad inriktning på konfliktförebyggande och en stärkt roll för kvinnor i fredsprocesser.

I utrikesdeklarationen från 2015 framhålls:

En bredare syn på säkerhet medför att klyftor mellan fattiga och rika måste betraktas som en orsak till spänningar och konflikter. Att motverka fattigdom och ojämlikhet är också en säkerhetspolitisk uppgift. Biståndet och utvecklingssamarbetet är viktiga delar i det konfliktförebyggande arbetet.

Bistånd och utvecklingssamarbete anses alltså vara viktiga inslag för konfliktförebyggande åtgärder. Fokus på klyftor mellan fattiga och rika stöder även förverkligande av den svenska ideologin och dess internationella utveckling, vilket kan liknas vid ”folkhemmet goes international”.

Även deklarationen från 2017 betonar Sveriges position som en global ledare:

Sverige är och förblir en global ledare inom utvecklingspolitiken. Vårt humanitära bistånd på 6,5 miljarder kronor gör oss till världens sjunde största givare i nominella tal (...)

Deklarationen från 2015 avslutas i enlighet med den solidariska rollen:

Solidaritet som inte känner några gränser, i syfte att öka jämlikheten och utrota fattigdomen (...)

Så formas en utrikes- och säkerhetspolitik som ska föras ut till ett bredare samtal i vårt land (...)

Det är regeringens fasta vilja att Sverige, i en orolig tid, ska ta globalt ansvar genom att vara en stark röst i världen.

För frihet, fred och mänskliga rättigheter. För demokrati, jämlikhet och solidaritet.

Detta indikerar Sveriges övertygelse om att universella värden bör främjas globalt för att förverkliga svensk ideologi och uppnå internationellt inflytande.

Sammanfattningsvis återfinns kärnan för rollen som solidarisk normentreprenör i deklARATIONERNA utifrån den egna svenska tilltron på att göra gott och agera som en humanitär hjälte att räkna med. Detta utifrån generöst bistånd, kritik och betoning på universella värden.

6.4 Liberal förespråkare

Rollen som liberal förespråkare i svensk utrikespolitik framhäver särskilt samarbete med EU och FN. Mellan 2015 och 2023 har samtliga utrikesdeklARATIONER betonat samarbetet och presenterat reformer för att stärka Sveriges röst genom EU:s medlemsländer. Detta uttrycks exempelvis i 2015 års deklARATION:

Sveriges röst i världen blir starkare tillsammans med EU:s övriga medlemsländer.

I vissa sammanhang sammanförs bistånd och fredsoperationer, såsom i deklARATIONEN från 2016:

Afrikanska unionen tar allt större ansvar för fred och säkerhet. Sverige stödjer denna utveckling både politiskt och finansiellt (...) Det svenska styrkebidraget till FN-insatsen i Mali är uppskattat.

Detta illustrerar en legitimering av både fredsoperationer och bistånd genom att betona den nära kopplingen mellan säkerhet och utveckling. Detsamma syns i 2017 års deklARATION:

Gemensam säkerhet - att bygga säkerhet i samverkan med andra länder och organisationer - är en hörnsten i svensk säkerhetspolitik.

Ett av de främsta syftena med rollen som liberal förespråkare är att sprida svenska värderingar genom samarbete och främjande av gemenskap och universella värden. Detta framgår särskilt tydligt i deklARATIONEN från 2017:

I en svår tid vilar svensk utrikespolitik på en stadig värdebaserad grund av mänskliga rättigheter, demokrati och multilateralt samarbete. Att enbart sätta det egna landet främst vore egoistiskt och oklokt. Det som är bra för världen är bra för Sverige.

Deklarationen från samma år bekräftar att:

Regeringen står fast vid att biståndet under mandatperioden ska uppgå till en procent av svensk BNI (...)

Och om någon undrar om de nämnda investeringarna är värda våra skattepengar svarar jag: Har du räknat på vad krig, fattigdom och havsdöd kostar?

Detta understryker betydelsen av kollektiv säkerhet i biståndet och ett ökat fokus på klimatfrågor, vilket återspeglas genom samtliga deklARATIONER.

Samtliga deklARATIONER betonar export, och ofta i samband med EU, vilket visar på en koppling mellan gemenskap och samarbete samt frihandel och export. I deklARATIONEN från 2018 framhålls att förverkligandet av universella värden ses som sekundärt till gemensam säkerhet och ekonomi, vilket är i linje med liberal förespråkares ställningstagande. Detta eftersom det i samma deklARATION i kontexten med Sveriges trygghet i närområdet betonas både att Ryssland bär ansvar för konflikten i Östra Ukraina, och att:

(...) Sverige och EU söker dialog och samarbete med Ryssland inom områden av ömsesidigt intresse - exempelvis klimat, handel och katastrofinsatser. Sådana kontakter bidrar också till vår säkerhet.

Stycket talar för att fördömandet av Rysslands agerande och den illegala annekteringen av Krim inte är lika viktig som handel med Sverige.

Vad gäller rollen som liberal förespråkare, utgår kärnan från samarbete, frihandel, gemensamma intressen och säkerhet och att bistånd och säkerhet går hand i hand. Detta är genomgående tydligt i samtliga deklARATIONER.

6.5 Försvarare av nationella intressen

Rollen som försvarare av nationella intressen framträder främst genom underliggande intressen och universella värden legitimeras om de går hand i hand med underliggande intressen, såsom handelsrelaterade intressen. I 2016 års deklARATION återfinns exemplet på handelsrelationer med Indien:

(...) Regeringens fördjupar samarbetet med Indien, världens största demokrati.

Flera bedömningar, bland annat från Freedom House, indikerar att Indien inte helt uppfyller kriterierna för en fullständig demokrati (2024). Med tanke på Sveriges uttalade åtaganden för demokrati och mänskliga rättigheter samt dess självbild som en moralisk supermakt, kan det ifrågasättas om det är lämpligt att beskriva Indien som en demokrati. I deklARATIONEN från 2018 betonas exempelvis:

Demokratin är kärnan i Sveriges utrikespolitik. Dess uppgift är att skapa trygghet när omvärlden är orolig. Utrikespolitiken hanterar de förändringar som sker runtom oss:

I 2016 års deklARATION betonas:

Sveriges mångåriga erfarenhet av fred, jämställdhet och internationell solidaritet har skapat en nyfikenhet kring vårt land och det vi står för. Den svenska modellen väcker intresse världen över.

En stark Sverigebild där kultur och värderingar hålls fram är viktig för våra långsiktiga relationer med andra länder. Främjandet av export, import och investeringar i Sverige, i nära samarbete med företagen, utgör en integrerad del av utrikespolitiken liksom ett ansvar för hela regeringen.

Denna framställning av Sverige legitimeras när den överensstämmer med intressen som gynnar Sveriges utrikeshandel, vilket harmonierar med landets roll som försvarare av nationella intressen.

I 2017 års deklARATION noteras att:

Förutsättningarna för att skydda befolkningen och upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna har förändrats (...) För att möta denna utveckling antog regeringen i januari en nationell säkerhetsstrategi baserad på våra nationella intressen.

Detta legitimeras i enlighet med rollen som försvarare av nationella intressen.

I enlighet med rollen som försvarare av nationella intressen och det nya säkerhetsläget motiverar regeringen i 2023 års deklARATION att de omformar utrikes- och säkerhetspolitiken för att i första hand:

(...) föra en svensk och europeisk utrikespolitik. Där svenska intressen och demokratiska värderingar är kärnan i politiken.

Avståndstagande från militär alliansfrihet och Nato-medlemskap stämmer överens med rollen som försvarare av nationella intressen. I 2023 års deklARATION framförs att:

Vårt kommande medlemskap i Nato innebär en ny svensk utrikes- och säkerhetspolitisk identitet (...)

Det starka stödet i riksdagen och folkopinionen för Sveriges ansökan är en styrka för vårt land.

Trots detta genomfördes ingen folkomröstning om Nato-medlemskapet, vilket möjligen indikerar att regeringens egna intressen prioriteras. Detta resonemang kan relateras till Bjerelds argument om att beslutsfattarna driver politiken och att folkopinionen anpassar sig senare, vilket kan förklara varför regeringen avstod från att hålla en folkomröstning om Nato-medlemskap.

I samband med diskussionen om Natomedlemskap i 2023 års deklARATION framförs att:

Vi har unika kompetenser att bidra med. Ett exempel är svensk teknologi, som kommer att bli en värdefull tillgång för de allierade ländernas utveckling av militära förmågor (...) Vi är en ledande rymdnation och ska fortsatt gå i bräschen på området.

Detta indikerar en ökning av satsningar på vapentechnologi och därigenom en ökad vapenexport till åtminstone Nato-allierade länder, eftersom det ska bidra till ländernas militära utveckling och förmågor. Vapenexporten framstår därmed som en prioriterad aspekt av den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken i linje med rollen som försvarare av nationella intressen.

Avseende det svenska biståndet framhåller Billström i 2023 års deklARATION att det ska integreras med handeln och ses som en viktig del av relationsskapande och en väg ur fattigdom. Målet är att göra biståndet mer fokuserat, relevant, effektivt och transparent, och detta innebär att regeringen ökar ambitionen för att uppnå högre kvalitet och resultat inom bistånd. Denna inriktning överensstämmer med rollen som nationell försvarare, som har efterfrågat ökad transparens och effektivitet i biståndet samt en betoning på konkreta resultat. Vidare betonas att både handel och bistånd kan bidra till utveckling och därigenom minska länders biståndsberoende och risken för konflikter.

Rollen som försvarare av nationella intressen grundar sig huvudsakligen i att främja dessa intressen, vilket ofta syns i deklARATIONerna när universella värden som mänskliga rättigheter legitimeras för att stödja andra intressen såsom handel och utrikesrelationer med diktaturer som Ryssland och Kina. Minskningen av bistånd, ökningen av försvarsbudgeten och Nato-medlemskapet är centrala och

särskilt betonade i 2023 års deklARATION med tanke på det förändrade säkerhetsläget.

7 Resultat

Avsnittet presenterar rollernas närvaro utifrån utrikesdeklarationerna under den givna tidsperioden, och hur de eventuellt förändras över tid, samt eventuella rollkonflikter. Viss uppmärksamhet sammankopplas med statistiken.

7.1 Rollernas samverkan

Interaktionerna mellan rollerna under perioden mellan 2015 och 2023 beror delvis på hur betydelsefulla de är i relation till varandra, samt att interaktionerna syftar till att ömsesidigt gynna varandra för att uppnå specifika mål. Till exempel utgör handeln med exempelvis Kina och Ryssland ett betydande nationellt intresse enligt rollen som försvarare av nationella intressen. För att rättfärdiga detta samarbete, som strider mot Sveriges uppfattning som moralisk supermakt enligt både rollen som solidarisk normentreprenör och liberal förespråkare, måste Sverige balansera sina nationella intressen.

Kinas alltmer aktiva roll på den globala arenan innebär möjligheter och utmaningar. Vi välkomnar riksdagens enighet kring skrivelsen om vår kinapolitik.

Vi för en rak och öppen dialog med Kina som utgår från våra och EU:s intressen. Mänskliga rättigheter och yttrandefrihet är viktiga delar. (Regeringens deklaration, 2020)

Likaså kritiseras och fördöms Rysslands agerande gentemot Ukraina och den egna befolkningen, för att sedan framhålla Ryssland som en betydande handelspartner för Sverige och EU. I liknande kontext kan 2016 års deklaration lyftas där utrikesminister Margot Wallström förklarar att:

Sverige ska bli ett föregångsland för fri och rättvis handel. Hållbart företagande är en del av detta.

Det tolkas som att stödja frihandel, i linje med rollen som liberal förespråkare, medan en rättvis handel borde innebära en vapenexport som utesluter försäljning till diktaturer, vilket i sin tur bör överensstämja med den solidariska normentreprenörens roll. Eftersom verkligheten inte motsvarar detta och vapenexporten inte adresseras i deklARATIONERNA, samtidigt som vapenexporten ökar (både generellt och till den saudiledda koalitionen) och biståndet generellt minskar, men ökar till Jemen, antas det som att Sverige antar rollen som försvarare av nationella intressen. Det går att likna med följande exempel i illustrationen nedan:

Illustration 1.1: Exempel på rollernas generella samspel med varandra

Samma mönster ses i Sveriges uttalanden om den humanitära situationen i Jemen, där omfattande humanitärt bistånd utlovas till befolkningen utan att den betydande vapenexporten till FAE och Saudiarabien nämns. Genom att framhålla vissa värderingar i dessa uttalanden kan Sverige förena nationella intressen med olika utrikespolitiska roller, vilket visar på rollernas ömsesidiga samförstånd.

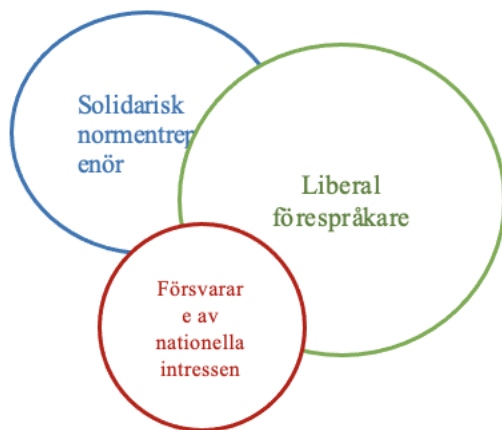
Rollerna som solidarisk normentreprenör och liberal förespråkare delar vissa likheter, men skiljer sig i sina tillvägagångssätt. Liberal förespråkare fokuserar på samarbete med EU, frihandel och alliansfrihet, och ser utveckling genom bistånd och säkerhet som sammanflätade. Å andra sidan bygger solidarisk

normentreprenör på värden som mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet, vilket framgår särskilt i deklARATIONERNA mellan 2015-2018.

Under denna period observeras även inslag av rollen som försvarare av nationella intressen, särskilt i samband med handel med diktaturer som Kina och Ryssland, där kritik och betoning av mänskliga rättigheter sammanflätas. Detta indikerar att Sverige fortsätter att positionera sig som en moralisk supermakt för att stärka sitt internationella inflytande.

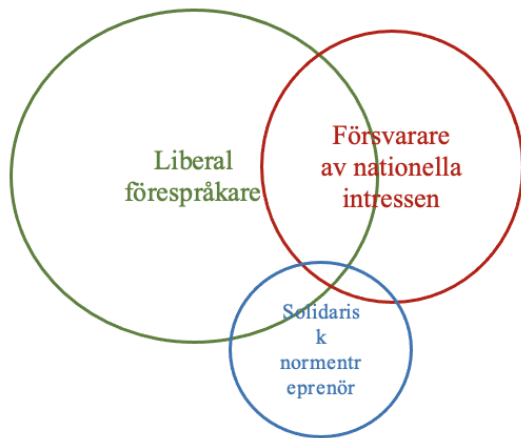
Betydelsen av internationell handel och export understryks också inom utrikespolitiken. Trots detta görs inga reservationer när det gäller vapenexport i samband med Sveriges moderna teknologi. Detta bristande fokus på vapenexporten antyder att nationella intressen prioriteras genom rollen som liberal förespråkare. Rollernas inflytande och förekomst under tidsperioden 2015-2018 kan därför illustreras med bubblorna nedan, där den största bubblan utgör den mest framträdande rollen, och den minsta bubblan respektive minst framträdande rollen.

Illustration 1.2: Rollernas inflytande 2015-2018

Från och med 2019 börjar deklARATIONERNA i ökande grad reflektera det försämrade säkerhetsläget och en känsla av otrygghet, vilket tyder på en ökad vikt vid rollen som försvarare av nationella intressen inom utrikespolitiken. Demokrati och utvidgat militärt samarbete framhålls som lösningar för att främja fred och säkerhet, samtidigt som den alliansfria linjen bibehålls, vilket återspeglar rollen som liberal förespråkare. Dessutom betonas samarbete och internationellt

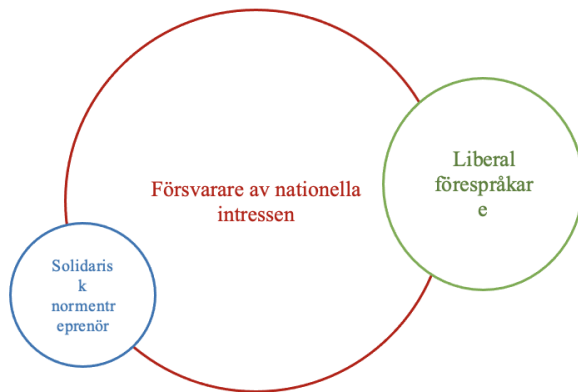
inflytande alltmer. Under samma period fortsätter rollen som solidarisk normentreprenör att vara framträdande, med fokus på svenska värderingar som feministisk utrikespolitik och bistånd. Enligt detta kan det förändrade inflytandet och förekomsten mellan rollerna åren 2019-2021 illustreras med bubblorna nedan:

Illustration 1.3: Rollernas inflytande 2019-2021

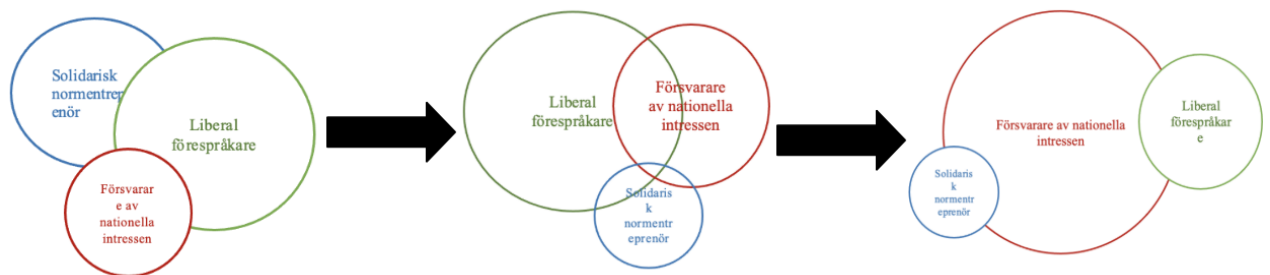
Under perioden 2022-2023 förändras dynamiken mellan rollerna återigen. 2022 års deklARATION liknar i många avseenden de från 2019-2021, med avvikelserna att Ryssland endast kritiseras utan någon diskussion om handel eller samarbete. En ny inställning framträder där Sverige främjar diplomati som den främsta lösningen på Ukrainakriget, med en medvetenhet om risken för en alternativ väg från Rysslands sida. Det antyder en roll som försvarare av nationella intressen, särskilt med tanke på den ökade rädslan för ett storskaligt krig. Trots detta bevaras principen om alliansfrihet, i enlighet med rollen som liberal förespråkare. Det försämrade säkerhetsläget i Sveriges närområde understryker dock behovet av ökat internationellt samarbete inom försvarspolitik. Deklarationen från 2022 indikerar en obalans mellan de olika rollerna och signalerar en ökad prioritering av nationella intressen. Detta förstärks av deklARATIONEN från 2023, som uttrycker en betydande oro för säkerhetsläget och en strängare attityd gentemot utrikespolitiken. Deklarationen klargör att hela utrikespolitiken omarbetas och att de andra rollerna inte längre får lika mycket utrymme. Den nationella stoltheten, i linje med rollen som solidarisk normentreprenör, förstärks genom ökat bistånd till Ukraina. Integrationen av bistånds- och handelspolitik antyder att rollerna som solidarisk normentreprenör och liberal förespråkare får mindre prioritet medan Sveriges egna intressen och utmaningar tar över som det uttalade målet. Rollernas

inflytande och förekomst under perioden 2022-2023, där rollen som försvarare av nationella intressen är mest framträdande, illustreras med bubblorna nedan:

Illustration 1.4: Rollernas inflytande 2022-2023

Avslutningsvis kan det förändrade sambandet och samspelet mellan rollernas inflytande och förekomst över tid förklaras med illustrationen nedan:

Illustration 1.5: Rollernas inflytande, bubbla 1: 2015-2018; bubbla 2: 2019-2021; bubbla 3: 2022-2023.

7.2 Rollkonflikter

Utrikesdeklarationerna mellan 2015 och 2023 refererar till Jemen tre gånger: 2018, 2019 och 2022. Vid dessa tillfällen uttrycker Sverige oro för konflikten och beklagar den humanitära krisen i Jemen. Det antyder en inre konflikt mellan olika roller. Sveriges position i utrikesdeklarationerna avspeglar en strävan att vara en moralisk supermakt som tar ansvar för humanitära kriser i andra länder, även om de inte direkt berör Sverige. Rollerna som solidarisk normentreprenör och liberal förespråkare betonas, vilket understryker vikten av universella värden och

humanitärt bistånd. För att dessa uttalanden ska överensstämma med rollerna skulle en tydligare kritik och fördömande av hela konflikten och den saudileda koalitionen behövas, samt att Sverige avstår från vapenförsäljning till dessa länder.

Trots det ökade biståndet till Jemen kan det ses som en försöksvis stabiliserande åtgärd för att bevara de ursprungliga definitionerna av rollerna. Emellertid löses inte konflikten fullt ut då Sverige utökar vapenexporten till koalitionen som är militärt involverad i konflikten. Detta exempel på inter-rollkonflikt bevisas både utifrån utrikesdeklarationerna och statistiken för vapenexport och bistånd.

Förväntnings-rollkonflikter uppstår när det finns en diskrepans mellan förväntningarna på en roll och dess faktiska utförande i samma kontext. Enligt rollerna som solidarisk normentreprenör och liberal förespråkare bör Sverige avstå från vapenförsäljning till koalitionen som är involverad i konflikten i Jemen. Eftersom detta inte sker, måste eventuella brister i rollutförandet kompenseras för att mildra konflikten. Ökat bistånd till Jemen antas vara en form av kompensation, men frågan om konflikten faktiskt löses kvarstår, särskilt med tanke på ökningen av vapenexporten.

Nationella intressen som handel balanseras mot internationella relationer. Sverige befinner sig i en rollkonflikt där historiska rykten som moralisk supermakt vägs mot handelsrelationer med högteknologiska länder. För att hantera denna konflikt måste Sverige kompensera genom internationell kritik och fördömande, i linje med rollen som solidarisk normentreprenör. Dessa tvetydiga handelsrelationer tyder på en rollkonflikt mellan samtliga roller.

Ett annat exempel rör export av krigsmateriel. I deklARATIONEN från 2020 betonades att:

Vi har både samarbete och en kritisk dialog med Turkiet. EU har fördömt Turkiets offensiv i nordöstra Syrien. Samtidigt har den syriska regimen under snart nio år hänsynslöst bombat sitt eget land till ruiner. Samtliga tillstånd för svensk export av krigsmateriel till Turkiet har återkallats.

Detta yttrar behovet av ett ökat ansvarstagande gällande export av krigsmateriel, särskilt till länder som Saudiarabien och FAE som likt Turkiet krigar i ett annat land. Detta betonas även i deklARATIONEN från 2017:

Sverige ska upprätthålla en strikt och effektiv exportkontroll av krigsmateriel, och regeringen återkommer med ett lagförslag under våren i syfte att skärpa reglerna för export till icke-demokratier.

Lagstiftningen för skärpt exportkontroll infördes 2018, men genomförandet mötte hinder.⁸ De nationella intressen som driver ökningen av vapenexporten står i konflikt med andra rollers fokus på konfliktlösning, diplomati och mänskliga rättigheter.

I 2023 års deklARATION uttrycks kondoleanser till Turkiet efter landets jordbävning. Kondoleanserna sker samtidigt som Sverige står inför sin ansökan om Natomedlemskap, vilken Turkiet ännu inte har godkänt. Denna kontext förändrar tolkningen av kondoleanserna, särskilt med tanke på det tidigare vapenexportförbudet till Turkiet och Sveriges strävan att bli en del av Nato. Det indikerar en rollkonflikt där den föränderliga kontexten påverkar Sveriges agerande. Tidigare har Sverige, i sin roll som liberal förespråkare eller moralisk normtreprenör, avstått från vapenexport till Turkiet med hänvisning till mänskliga rättigheter. Nu, med förändrade säkerhetspolitiska intressen, måste Sverige omvärdera tidigare beslut för att uppnå sina nya nationella mål, inklusive Nato-medlemskap. Denna omprövning kan ses som en rationalisering, där förväntningarna på Sveriges roll modifieras för att minska klyftan mellan förväntningar och handlingar, medan förväntningarna på Sverige som moralisk supermakt minskar.

---

⁸ Under 2018 infördes ett nytt regelverk för vapenexport som innebar tolkning av ändrade riktlinjer för Inspektionen för Strategiska Produkter (ISP). Försvars- och säkerhetspolitiska motiv för export, inklusive eventuella uppföljningsleveranser och internationellt samarbete, ska enligt det nya regelverket jämföras i varje specifikt fall med utrikespolitisk hänsyn som demokratisk status och respekt för mänskliga rättigheter i det berörda landet. En övergripande bedömning ska därför alltid göras enligt gällande regler, där alla relevanta omständigheter ska beaktas (Regeringens skrivelse för strategisk exportkontroll, 2018/19). Hur besluten tas gällande vapenexport är sekretessbelagt och för att det nya regelverket ska få effekt i praktiken är en förutsättning att politikerna tar ansvar för en strikt tolkning av lagtexten (Svenska Freds, 2024).

I 2016 års deklARATION utsåg regeringen en särskild ambassadör för internationell nedrustning, vilket tyder på en önskan om minskad vapenexport under året. Trots detta ökade vapenexporten mellan 2016 och 2017, vilket indikerar att nationella intressen prioriterades. Detta innebär en rollkonflikt där olika roller motsäger varandra gällande Sveriges externa uppfattning: å ena sidan som solidarisk normentreprenör och liberal förespråkare bör man motstå vapenexport, å andra sidan som försvarare av nationella intressen strävar man efter internationellt inflytande och att visa upp teknologiska förmågor. Detta exemplifierar hur statistik och analys av deklARATIONerna samverkar och bekräftar varandra.

Sveriges alliansfrihet, trots dess deltagande i försvarssamarbeten och militära fredsoperationer med organisationer som Nato, EU och FN, kan skapa en intrarollkonflikt. Denna konflikt uppstår när olika medlemskap i internationella organisationer innebär motstridiga skyldigheter och mål. För att hantera detta dilemma krävs antingen förnekande av inkonsekvensen, reform av rollen eller skapande av en ny roll. I detta sammanhang föreslås etableringen av en ny roll där försvar av nationella intressen prioriteras. De förändrade säkerhetshoten kan ses som en anledning till denna omstrukturering av rollen eller hanteringen av rollkonflikter. Rollkonflikter uppstår ofta när förutsättningarna och omständigheterna för rollen ändras, vilket är typiskt för den nuvarande säkerhetspolitiska situationen.

På ett liknande sätt kan Sveriges strävan efter att stärka sin militära kapacitet och öka vapenförsäljningen för att öka sitt internationella inflytande, trots att det strider mot universella värden som mänskliga rättigheter och demokrati, leda till en intern rollkonflikt. Detta antas resultera i att en roll som prioriterar nationella intressen över universella värden dominerar. Samma resonemang överensstämmer med Sveriges handelsrelationer med diktaturer som Kina och Indien.

Sammanfattningsvis bekräftar både deklARATIONerna och statistiken för vapenexport och bistånd att de olika rollerna befinner sig och har befunnit sig i konflikt med varandra. Samtidigt samspelar rollerna med varandra för att lösa konflikterna.

8 Diskussion och slutsats

Resultatavsnittet redovisar att svensk utrikespolitik har förändrats under tidsperioden. För att uppfylla undersökningens syfte och besvara frågeställningen är det avgörande att granska både statistiken över vapenexport och bistånd, samt utrikesdeklarationerna. Mellan 2015-2023 syns en tydlig ökning av vapenexport och en minskning av bistånd, förutom till Jemen, dit biståndet ökar. Utrikesdeklarationerna understryker stoltheten över svenska teknologier och biståndets generositet, samtidigt som de innehåller kritik mot diktaturer som Ryssland och Kina, länder som man ändå vill samarbeta med, särskilt inom handel. Dessutom uttrycks oro för konflikter såsom den i Jemen. Det ökade biståndet till Jemen och den ökade vapenexporten tyder alltså i sig på en rollförändring. Adderas aspekterna av minskat bistånd totalt och utrikesdeklarationer som präglas av oro gentemot alla världens kriser, ökar sannolikheten för en rollförändring.

Trots de långvariga konflikterna kring Sveriges utrikespolitiska identitet och roller, samt önskan om samarbete med diktaturer och upphävandet av alliansfriheten, verkar inställningen till vapenindustrin och dess påverkan ha förblivit oförändrad. Även om vapenexporten har ökat under den undersökta perioden, får den knappt någon uppmärksamhet i utrikesdeklarationerna. Detta tyder på att prioriteringen av vapenexporten inom utrikes- och säkerhetspolitiken kvarstår. Det är anmärkningsvärt att det som mest pekar på rollen som nationell försvarare i deklarationerna är det som undviks att tas upp; vapenexporten. Handel är en återkommande fråga i deklarationerna och eftersom Sverige är en av de största exportörerna av vapen per capita, bör vapenexporten bemötas. Det är inte bara i sammanhang som rör handel och export, utan även i situationer som präglas av humanitära kriser, såsom i Jemen, där Sverige har bidragit till civila dödsfall

genom att sälja vapen som har använts i konflikten. Detta indikerar att Sverige strävar efter att upprätthålla sin roll som en moralisk supermakt för att gynna sina nationella intressen och bevara sitt internationella inflytande, samtidigt som man fortsätter att exportera vapen till dödliga konflikter utomlands.

Resultatavsnittet redovisar även för flertal rollkonflikter som till stor del präglas av nationella intressen och som delvis är på grund av det nya säkerhetsläget. Trots att uppsatsen inte syftar till att undersöka specifika orsaker till rollförändringar, är det viktigt att påpeka att det nya säkerhetsläget, särskilt hotet utifrån det storskaliga kriget i Sveriges närområde, motiverar förändringar som rör nationella intressen. Beslutet om Natomedlemskap, till exempel, är en direkt konsekvens av detta säkerhetsläge och är grundat i både samarbete och nationella intressen. Sveriges deltagande i Nato kan uppmuntra en ökad utveckling och export av krigsmateriel för att stärka både Sverige och andra Nato-länder, samtidigt som det positionerar Sverige som en pålitlig allierad. Den ökade budgeten för försvaret och kostnaderna för Nato-medlemskapet innebär en omfördelning av resurser inom utrikes- och säkerhetspolitiken, vilket kan innebära minskade anslag för sektorer som bistånd. Detta innebär att idéerna om gemensam säkerhet, där säkerhet och utveckling går hand i hand, som förespråkas av den initialt mest inflytelserika rollen, liberal förespråkare från 2015, inte längre gäller.

Sammanfattningsvis fastslår uppsatsen hur Sverige avviker från sin självbild som moralisk supermakt och humanitär hjälte. Detta genom att bidra till kränkningar av mänskliga rättigheter och uppmuntra utdragna konflikter och humanitära kriser genom vapenförsäljning till stridande länder, vilket strider mot regelverket för vapenexport. Tidigare kunde Sverige framstå som generös genom bistånd, förespråka samarbete och betona vikten av universella värden. Nu prioriteras istället Natomedlemskap, vapenexport och en retorik som fokuserar på nya utrikes- och säkerhetspolitiska strategier som främst gynnar landets egna intressen. Utrikesdeklarationernas retorik är inte det enda som indikerar rollförändringar. Under den givna tidsperioden uppgick det humanitära biståndet till Jemen till 3,0673 miljarder, medan värdet av vapenexporten till FAE och

Saudiarabien var 6,2841 miljarder. År 2019, 2020, 2022 och 2023 överskred värdet av vapenexporten till FAE och Saudiarabien biståndet till Jemen.⁹ Det tydliggör en svensk rollförändring under det senaste årtiondet avseende vapenexport och bistånd. Förändringen innebär att svensk utrikespolitik nu präglas mer av vapenexport och andra nationella intressen än av främjandet av universella värden och generöst bistånd till länder som Jemen. Denna förskjutning, i kombination med det nya säkerhetsläget, antyder att de tidigare identifierade rollkonflikterna inte har lösts. Istället har en ny roll; försvarare av nationella intressen, blivit dominerande.

Den svenska påverkan på kränkningar av mänskliga rättigheter, korruption, konflikter och global utveckling har inte fått tillräcklig uppmärksamhet i denna undersökning, men det har betydande forskningsvärde. Undersökningar av korrelationen mellan vapenexport och korruption ur ett svenskt perspektiv, särskilt med avseende på svenska grundvärden som demokrati och mänskliga rättigheter och hur det relaterar till Sveriges överträdelse av vapenexportregler, hade varit av intresse att undersöka. Ett eventuellt nästa steg i forskningen kan därför utforska Sveriges roll som korrupt stat och kränkningar av mänskliga rättigheter mot bakgrund av landets vapenexport och dess konsekvenser.

---

⁹ År 2023 är endast det humanitära biståndet högre än vapenexporten, medan det totala biståndet, inklusive det humanitära biståndet till Jemen är högre 2019, 2020 och 2022.

9 Referenser

Aggestam, Lisbeth & Hyde-Price, Adrian, 2015. “ “A Force for Good”? Paradoxes of Swedish Military Activism“ i Pierre, Jon (red.), *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, sid. 479-494.

Anell, Lars, 2017. *Enprocentmålet - En kritisk essä*. Expertgruppen för biståndsanalys: 4. Stockholm: EBA.

Bengtsson, Rikard - Elgström, Ole, 2011. “Reconsidering the European Union’s roles in international relations: self-conceptions, expectations, and performance” i Harnisch, Sebastian - Frank, Cornelia, Maull W., Hanns, *Role Theory in International Relations: Approaches and analyses*. Oxon: Routledge, sid. 113-130.

Berg, Annika - Lundberg, Urban - Tydén, Mattias, 2021. *En svindlande uppgift: Sverige och biståndet 1945-1975*. Stockholm: Ordfront.

Bergman Rosamond, Annika, 2015. “Swedish Internationalism and Development Aid” i Pierre, Jon (red.), *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, sid. 462-478.

Bergström, Göran & Kristina Boréus, 2018. ”Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys” i Boréus, Kristina & Göran Bergström (red.) *Textens mening och makt, metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4:e uppl. Johanneshov: MTM, s. 17–48.

Bjereld, Ulf & Möller, Ulrika, 2015. “Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond” i Pierre, Jon (red.), *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, sid. 433-446.

Bjereld, Ulf, 2022. "Utrikespolitisk opinion i Sverige" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 67-81.

Bjereld, Ulf, 2022. "Svenskt utrikespolitik i ett historiskt perspektiv" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 35-49.

Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie, 2022. "Utrikespolitiskt beslutsfattande" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 17-35.

Brommesson, Douglas, 2022. "Sverige och EU" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 135-153.

Brommesson, Douglas, 2015. "The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy" i Pierre, Jon (red.), *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, sid. 529-543.

Boréus, Kristina & Sebastian Kohl, 2018. "Innehållsanalys" i Boréus, Kristina & Göran Bergström (red.) *Textens mening och makt, metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4:e uppl. Johanneshov: MTM, s. 49-92.

Bryman, Alan, 2018. *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3:e uppl. Malmö: Liber.

Byman, Daniel, 2018. "Yemen's Disastrous War" i *Survival*, Vol. 60 no. 5, sid. 141-158.

Davis, Ian, 2022. *The Regulation of Arms and Dual-Use Exports Germany, Sweden and the UK*. Solna: SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute. Oxford: Oxford University Press.

Darwhich, May, 2018. "The Saudi Intervention in Yemen: Struggling for Status" i *Insight Turkey*, Vol. 20, No. 2, sid. 125-141.

Ekengren, Ann-Marie, 2022. "Sverige och FN" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 153-171.

Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Anna Towns & Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5e upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.

Freedom House, 2024. [Elektronisk resurs] Hämtad: 2024-05-09. Tillgänglig: <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>

Förordning (1992:1303) om krigsmateriel. Hämtad: 2024-04-10. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-19921303-om-krigsmateriel_sfs-1992-1303/

Gerome, Rebecca, 2016. "THE SWEDISH ARMS TRADE AND RISK ASSESSMENTS: DOES A FEMINIST FOREIGN POLICY MAKE A DIFFERENCE" i Acheson, Ray (red.), *Reaching Critical Will of the Women's International League for Peace and Freedom*.

Harnisch, Sebastian, 2011. "Role theory: operationalization of key concepts" i Harnisch, Sebastian - Frank, Cornelia, Maull W., Hanns, *Role Theory in International Relations: Approaches and analyses*. Oxon: Routledge, sid. 7-15.

Harnisch, Sebastian - Frank, Cornelia, Maull W., Hanns, 2011. "Introduction" i Harnisch, Sebastian - Frank, Cornelia, Maull W., Hanns, *Role Theory in International Relations: Approaches and analyses*. Oxon: Routledge, sid. 1-6.

Hedling, Elsa, 2022. "Svensk offentlig diplomati" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 81-97.

Holm, Christian, 2011. "Ingen diktator ska känna sig trygg" i Isaksson, David - Jennische, Erik - Ängeby, Martin (red.) *Bistånd är politik! En antologi om biståndets utmaningar*. Stockholm: Silc förlag, sid. 60-63.

Holsti, Kal, 1970. "National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy" i *International Studies Quarterly*, Vol. 14, No. 3, sid. 233-309.

Ingebritsen, Christine, 2002. "Norm Entrepreneurs Scandinavia's Role in World Politics" i *Cooperation and Conflict*, Vol. 37, No. 1, sid. 11-23.

Inspektionen för Strategiska Produkter, 2013. Vapenhandelsfördraget Prop. 2013/14:190 Bilaga 2. [Elektronisk resurs]. Hämtad: 2024-04-10. Tillgänglig: <https://isp.se/media/1219/fns-vapenhandelsfordrag.pdf>

Krause, Pär, 2007. Det svenska biståndsberoendet: Om intressen och värderingar inom den svenska biståndsindustrin. Stockholm: Timbro Debatt.

Lag (1992:1300) om krigsmateriel. Hämtad: 2024-04-10. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19921300-om-krigsmateriel_sfs-1992-1300/

Morin, Jean-Frédéric & Paquin, Jonathan, 2018. *Foreign Policy Analysis, A Toolbox*. Cham: Palgrave Macmillan.

Möller, Ulrika, 2022. "Sveriges säkerhet(er): Kontinuitet och förändring" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 117-134.

Nilsson, Niklas, 2015. *Beacon of Liberty: Role Conceptions, Crises and Stability in Georgia's Foreign Policy, 2004-2012*. Uppsala: Uppsala universitet.

Nilsson, Erik, 2022. "Bistandsministerns plan: Mer marknadsekonomi". *Svenska Dagbladet* (hämtad: 2024-05/03). [Elektronisk resurs]
<https://www.svd.se/a/JQQ74P/bistandsministerns-plan-mer-marknadsekonomi>

Odén, Bertil, 2006. *Biståndets idéhistoria: Från Marshallhjälp till millenniemål*. Lund: Studentlitteratur.

Odén, Bertil, 2022. "Sverige och internationellt utvecklingssamarbete" i Brommesson, Douglas & Ekengren, Ann-Marie (red.), *Sverige i världen*. 4:e uppl. Malmö: Gleerups utbildning AB, sid. 195-215.

Pettersson, Jan, 2022. "Sweden's Development Policy Since 1990: A Policy Paradigm Shift Waiting to Happen?" i *Forum for Development Studies*, Vol. 49, No. 3, sid. 399-433.

Regeringen, 2015, *Regeringens deklARATION vid 2015 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 11 februari 2015*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2015 \(pdf 210 kB\)](#)

Regeringen 2016, *Regeringens deklARATION vid 2016 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 24 februari 2016*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2016 \(pdf 162 kB\)](#)

Regeringen 2017, *Regeringens deklARATION vid 2017 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 15 februari 2017*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2017 \(svenska\)](#)

Regeringen 2018, *Regeringens deklARATION vid 2018 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 14 februari 2018*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2018 \(svenska\)](#)

Regeringen 2019, *Regeringens deklARATION vid 2019 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 13 februari 2019*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2019 \(engelska\)](#)

Regeringen 2020, *Regeringens deklARATION vid 2020 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 12 februari 2020*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2020 \(pdf 188 kB\)](#)

Regeringen 2021, *Regeringens deklARATION vid 2021 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 24 februari 2021*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2021 \(pdf 177 kB\)](#)

Regeringen, 2022, *Regeringens deklARATION vid 2022 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 16 februari 2022*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2022 \(pdf 155 kB\)](#)

Regeringen, 2023, *Regeringens deklARATION vid 2023 års utrikespolitiska debatt i riksdagen, onsdagen den 15 februari 2023*. Hämtad: 2024-04-26. Tillgänglig: [Utrikesdeklarationen 2023 \(pdf 130 kB\)](#)

Regeringen, 2015. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2015/16:114*. Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, skr. 2015/16:114 \(pdf 1022 kB\)](#)

Regeringen, 2016. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2016 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2016/17:114*. Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll 2016 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden - Skr. 2016/17:114 \(pdf 778 kB\)](#)

Regeringen, 2017. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2017/18:114*.

Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden \(pdf 896 kB\)](#)

Regeringen, 2018. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2018 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2018/19:114.*

Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden Skr. 2018/19:114 \(pdf 2 MB\)](#)

Regeringen, 2019. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2019/20:114.*

Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden \(pdf 3 MB\)](#)

Regeringen, 2020. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2020 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2020/21:114.*

Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll, Skr 2020/21:114 \(pdf 890 kB\)](#)

Regeringen, 2021. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2021 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2021/22:114.*

Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Skrivelse 2021/22:114 Strategisk exportkontroll 2021 \(pdf 896 kB\)](#)

Regeringen, 2022. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2022 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2022/23:114.*

Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll 2022 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2022/23:114 \(pdf 922 kB\)](#)

Regeringen, 2023. *Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll 2023 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr. 2023/24:114.*

Hämtad: 2024-04-16. Tillgänglig: [Strategisk exportkontroll 2023 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, Skr.202324114 \(pdf 1 MB\)](#)

Regeringskansliet. "Vad är sanktioner?". [Elektronisk resurs]. Hämtad: 2024-04-10. Tillgänglig: <https://regeringen.se/regeringens-politik/utrikes--och-sakerhetspolitik/sanktioner/vad-ar-sanktioner/>

Sida, 2024. *Openaid*. [Elektronisk resurs] Hämtad: 2024-04-28. Tillgänglig: <https://www.openaid.se/contributions?year=2015&year=2016&year=2017&year=2018&year=2019&year=2020&year=2021&year=2022&year=2023&recipient=Y&aidtype=false&onlyHumanitarian=false>

Sida, 2024. *Openaid*. [Elektronisk resurs] Hämtad: 2024-04-28. Tillgänglig: <https://www.openaid.se/contributions?year=2015&year=2016&year=2017&year=2018&year=2019&year=2020&year=2021&year=2022&year=2023&aidtype=false&onlyHumanitarian=false>

Sida, 2021. *Två sorters bistånd*. [Elektronisk resurs] Hämtad: 2024-05-20. Tillgänglig: <https://www.sida.se/sa-fungerar-bistandet/tva-sorters-bistand>

Svenska freds, 2018. "LAGAR OCH RIKTLINJER FÖR SVENSK VAPENEXPORT". [Elektronisk resurs]. Hämtad: 2024-04-10. Tillgänglig: <https://www.svenskafreds.se/upptack/vapenexport/lagar-och-riktlinjer-for-svensk-vapenexport/>

Svenska freds, 2024. "SNABBA FAKTA OM VAPENEXPORT". [Elektronisk resurs]. Hämtad: 2024-05-17. Tillgänglig: <https://www.svenskafreds.se/vad-vi-gor/vapenexport/snabba-fakta-om-vapenexport/>

Teorell, Jan & Torsten Svensson, 2007. *Att fråga och att svara: Samhällsvetenskaplig metod*. 1:a uppl. Stockholm: Liber.

Towns, Ann - Jezierska, Katarzyna - Bjarnegård, Elin, 2024. "Can a feminist foreign policy be undone? Reflections from Sweden" i *International Affairs*. Oxford: Oxford University Press, sid. 1-11.

UNDP, 2021. "Assessing the Impact of War in Yemen: Pathways for Recovery".
[Elektronisk resurs]. Hämtad: 2024-04-09. Tillgänglig:
<https://www.undp.org/publications/assessing-impact-war-yemen-pathways-recovery>

UNOCHA, 2023. "HUMANITARIAN RESPONSE PLAN YEMEN".
[Elektronisk resurs]. Hämtad: 2024-04-09. Tillgänglig:
https://reliefweb.int/attachments/d9eed03e-0cab-4010-bb48-618a2b0ae1aa/Ye_HRP_2023_Final.pdf

Uppsala Conflict Data Program (UCDP), 2019b. *Government of Yemen (North Yemen) - Forces of Hadi*. [Elektronisk resurs]. Hämtad: 2024-04-09.
Tillgänglig: <https://ucdp.uu.se/statebased/14595>

Wohlgemuth, Lennart, 2009. "Swedish development policies 2006-2009: Theory and practice" i Odén, Bertil & Wohlgemuth, Lennart (red.), *Where Is Swedish Aid Heading?*. University of Gothenburg: School of Global Studies. Stockholm: GML Print on Demand AB.

Yin, Robert K., 2007. *Fallstudier: Design och genomförande*. 1:a uppl. Malmö: Liber.

Åkerström, Linda, 2023. *Den svenska vapenexporten*. Stockholm: Leopard förlag. 2:a uppl.

Öljemark, Jacob, 2023. BNI, *Ekonomifakta*. [Elektronisk resurs] Hämtad: 2024-04-28. Tillgänglig:
<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/makroekonomi/Tillvaxt/BNI/>

10 Bilagor

<i>Roll</i>	Solidarisk normentreprenör	Liberal förespråkare	Försvare av nationella intressen
<i>Syfte</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Inspirera och locka andra till liberala värderingar genom att agera som en positiv solidarisk förebild och genom att uppmuntra och inspirera. - Förverkligandet av svensk ideologi och upprätthållande av den svenska ”moraliska supermakten” utifrån termer som solidaritet och universella värden som mänskliga rättigheter, feminism, demokrati och verka för att dessa ska gälla globalt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sprida svenska värden genom samarbete. - Svensk ekonomisk trygghet. - Förespråkande av frihandel, gemenskap och universella värden som, klimathot, demokrati/ mänskliga rättigheter och feminism. 	<ul style="list-style-type: none"> - Förverkligandet av egna nationella intressen, både privata och offentliga. - Säkerhet, konflikter och krig i fokus.
<i>Känn eteck en</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Deltagande i internationella sammanhang, med betoning på värderingar. - Uppmuntra och fördöma värderingar tydligt. - Agera som en internationell kritiker. - Etablera en 	<ul style="list-style-type: none"> - Engagemang i internationella forum. - Deltagande i fredsoperationer men även alliansfrihet. - Förverkligandet av universella värden är sekundärt. - Förespråka 	<ul style="list-style-type: none"> - Nato-medlemskap (avskaffa alliansfrihet) - Minskat bistånd (avskaffa enprocentmålet) - Ökad vapenexport - Utökning av försvaret

	oavbruten inriktning på värderingar inom internationellt bistånd.	frihandel och samarbete.	- Legitimering av universella värden om det går hand i hand med andra underliggande intressen.
<i>Legitimering</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Värdena är inneboende, de bör främjas i sin egen rätt. - Rättfärdighet/rättvisa. - ”Folkhemmet goes international”. 	<ul style="list-style-type: none"> - Fredsoperationer och bistånd legitimeras på samma sätt utifrån att “säkerhet och utveckling går hand i hand” och “gemensam säkerhet”. - Ömsesidigt beroende, förhindrar kränkningar av värderingar och konflikter genom engagemang. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ökade krig och konflikter i närområdet. - Sveriges starka vapenexportlagar. - Handel och bistånd bör integreras → minskat beroende → färre konflikter.

Tabell 1.1: Operationalisering av Sveriges rollidentiteter

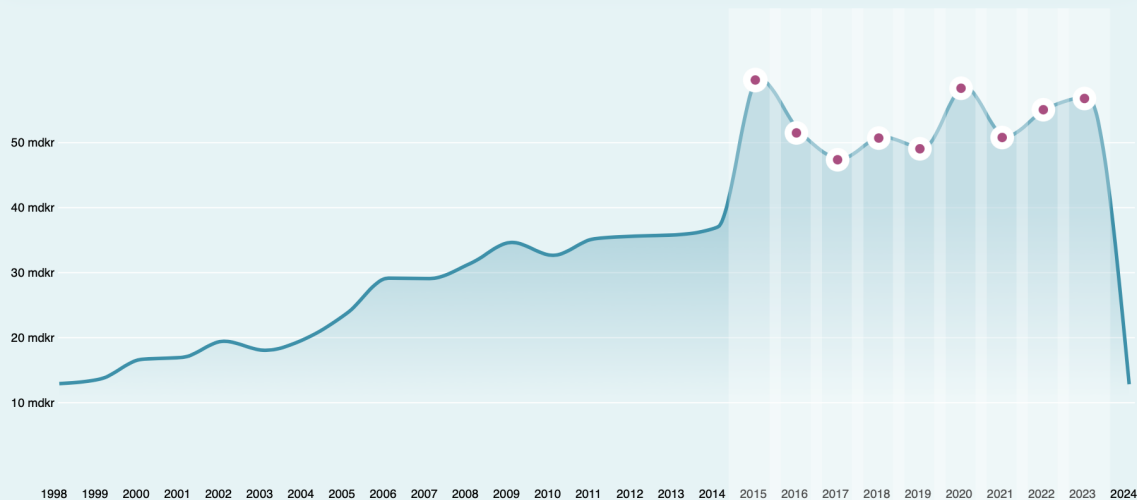
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sveriges BNI (SEK)	4296 md.	4442 md.	4707 md.	4924 md.	5202 md.	5220 md.	5717 md.	62474 md.	6544 md.
Värdet av Sveriges bistånd (SEK)	59,7 md.	51,5 md.	47,4 md.	50 md.	49,1 md.	58 md.	50,8 md.	55 md.	56 md.
Andel av Sveriges BNI till bistånd (%)	1,39%	1,16%	1,01%	1,02%	0,94%	1,11%	0,88%	0,08%	0,86%
Andel till Jemen (SEK)	158,4 m.	227,8 m.	332,2 m.	392,1 m.	353,4 m.	466,3 m.	443,5 m.	436,2 m.	338,2 m.
Andel till Jemen (%)	0,27%	0,44%	0,70%	0,77%	0,72%	0,80%	0,80%	0,79%	0,59%
Andel till Jemen (humanitärt bistånd, SEK)	150,7 m.	220,3 m.	315,4 m.	364,1 m.	317,1 m.	416,8 m.	389,3 m.	285,4 m.	237,5 m.

Tabell 2.1: Egen sammanställd tabell över Sveriges bistånd 2015-2023

Data uppdateras kontinuerligt. Senaste uppdatering: 4 april 2024

År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019	År 2018	År 2017	År 2016	År 2015
56,89 mdkr	55,16 mdkr	50,89 mdkr	58,47 mdkr	49,15 mdkr	50,8 mdkr	47,47 mdkr	51,59 mdkr	59,73 mdkr

📌 Inrapportering för föregående år pågår fram till juni 2024.

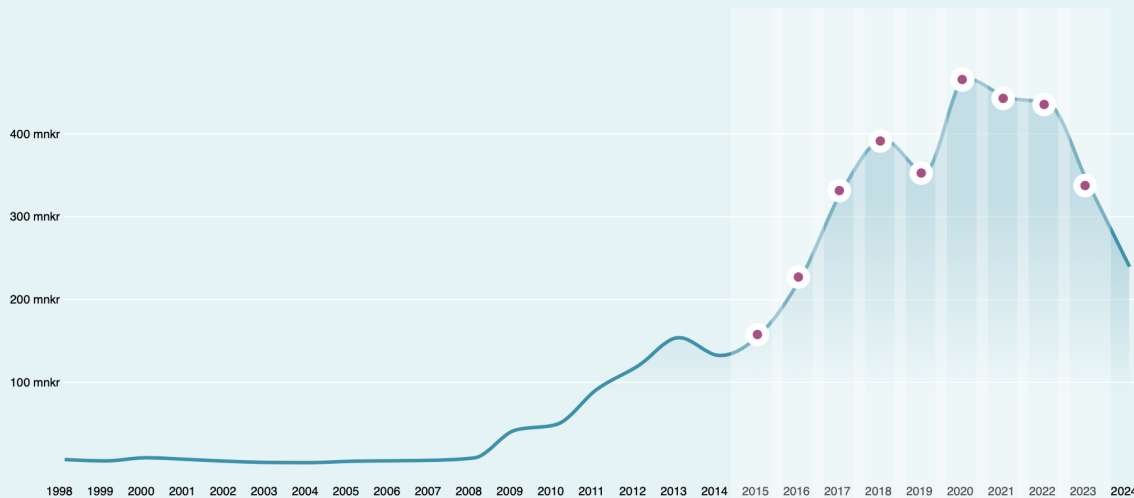

Diagram 1.1: Diagram avseende värdet av Sveriges bistånd 2015-2023 för samtliga insatser.

Data uppdateras kontinuerligt. Senaste uppdatering: 4 april 2024

År 2023	År 2022	År 2021	År 2020	År 2019	År 2018	År 2017	År 2016	År 2015
338,27 mnkr	436,2 mnkr	443,54 mnkr	466,33 mnkr	353,4 mnkr	392,11 mnkr	332,21 mnkr	227,83 mnkr	158,45 mnkr

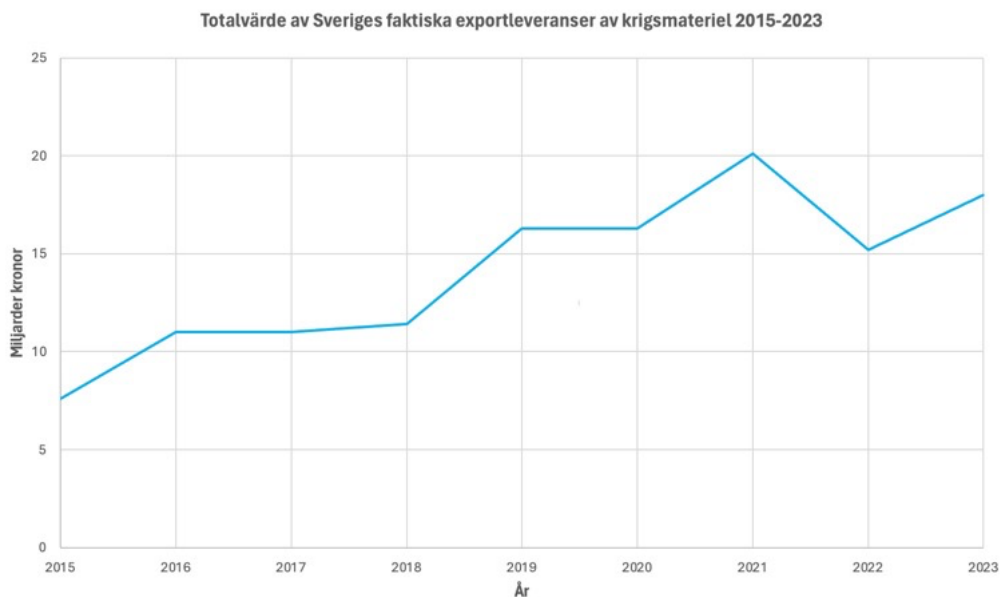
📌 Inrapportering för föregående år pågår fram till juni 2024.

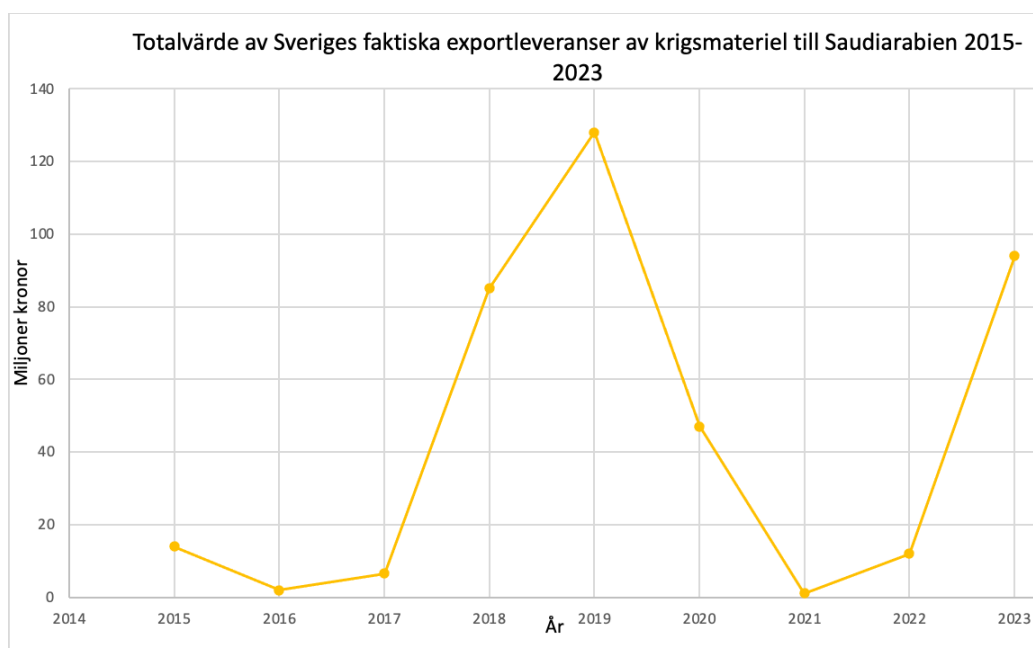
Diagram 1.2: Diagram avseende värdet av Sveriges bistånd till Jemen 2015-2023.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt värde vapenexport (SEK)	7,6 md.	11 md.	11 md.	11,4 md.	16,3 md.	16,3 md.	20,1 md.	15,2 md.	18 md.
Förändring, jmf föregående år (%)	(-4)	(+45)	(+2)	(+1)	(+40)	(-)	(+23)	(-24)	(+18)
Förenade Arabemiraten	68 m.	108,1 m.	149 m.	82 m.	1,36 md.	3,26 md.	7,5 m.	711 m.	218 m.
Saudiarabien	14 m.	1,9 m.	6,5 m.	85 m.	128 m.	47 m.	1,1 m.	12 m.	94 m.

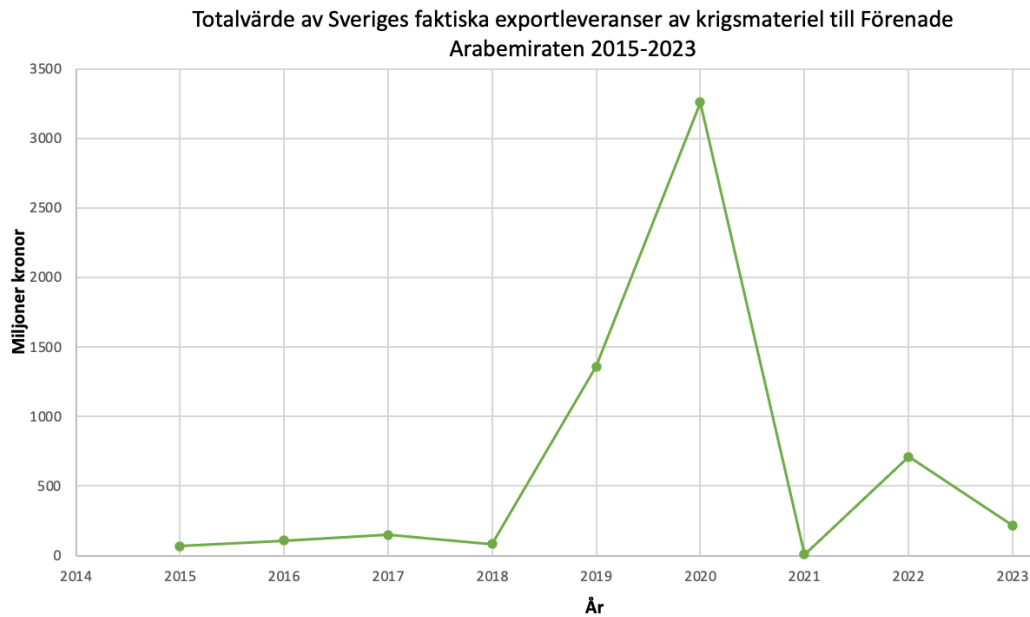
Tabell 2.1: Egen sammanställd tabell över Sveriges totala vapenexport 2015-2023

Diagram 2.1: Egen graf över Sveriges totalvärde av faktiska exportleveranser av krigsmateriel 2015-2023.

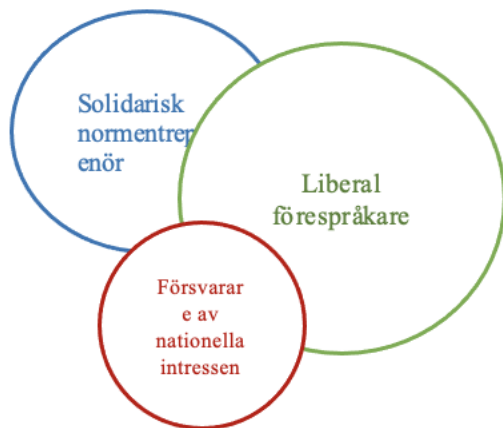
Diagram 2.2: Egen graf över Sveriges totalvärde av faktiska exportleveranser av krigsmateriel till Saudiarabien 2015-2023.

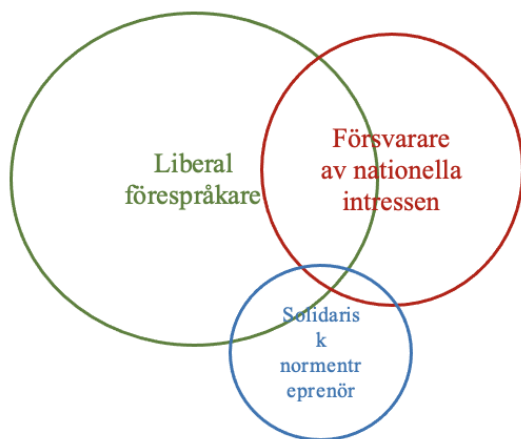
Diagram 2.3: Egen graf över Sveriges totalvärde av faktiska exportleveranser av krigsmateriel till FAE 2015-2023.

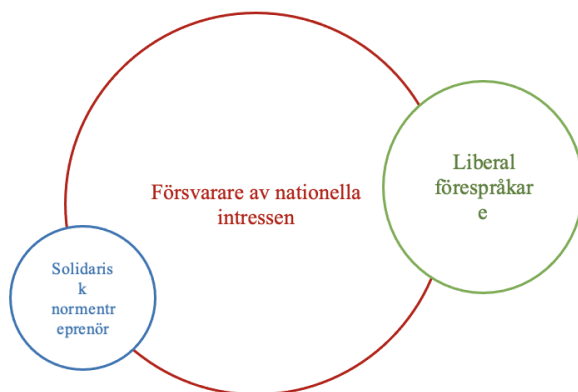
Illustration 1.1: Exempel på rollernas generella samspel med varandra

Illustration 1.2: Rollernas inflytande 2015-2018

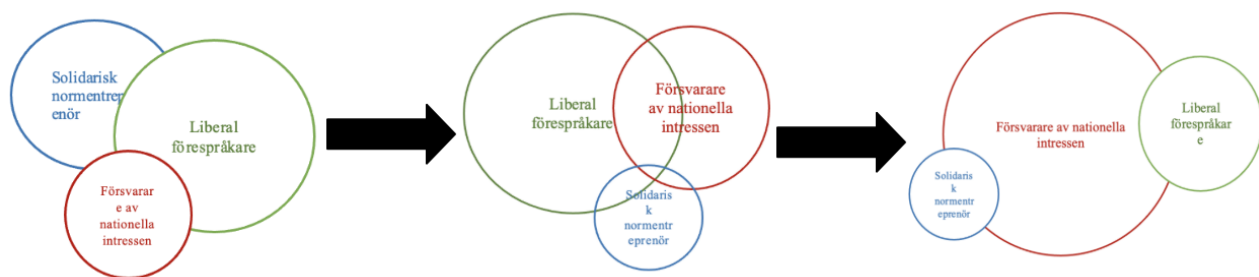

Illustration 1.3: Rollernas inflytande 2019-2021

Illustration 1.4: Rollernas inflytande 2022-2023

Illustration 1.5: Rollernas inflytande, bubbla 1: 2015-2018; bubbla 2: 2019-2021; bubbla 3: 2022-2023.